

Пенаты.

Дзеючыя асобы:

Дзед
Бабка
Бацька
Маці
Сын
Дачка
Крыміналіст, маёр
Следчы, лейтэнант
Сяржант міліцыі
Судмедэксперт
Супер-Дзед
Суседка

Першы вечар.

У пакоі Дзеда стукае друкавальная машынка. Працуе тэлевізар. Маці абірае бульбу і слухае перадачу Рэн-ТБ «Сакрэтныя тэрыторыі».

БАБКА (размаўляе па гарадскім тэлефоне). Катэгарычна не згодная... Не, не маеце рацыі... Не, я пайду на прынцып!.. А я лічу – неабходна тэрмінова склікаць сход і прынцыпова вырашаць гэтае пытанне...

ДАЧКА (размаўляе па сатавым). Вера, гэта гамон! Што мне рабіць? Я табе казалася, што Антону 17 гадоў?.. Карацей, ён мне сёння прызнаўся, што яму на самай справе 15! Ты ўяўляеш – 15! 15! Гэта жэзэсць! Я не ведаю, што мне цяпер рабіць...

БАБКА (у тэлефонную трубку). Ну ведаецца, у нас не гурток мастацкай самадзейнасці, а палітычная арганізацыя... Ну і што, што маленькая... Ну і што, што не зарэгістраваная...

СЫН (гарлапаніць, накулькі сядзіць перад камп'ю у слухавках). Чаго ты тупіш, блін! Зайдзі ў «пуск», адкрыў праграмы «па змаўчанні»!

ДАЧКА (размаўляе па сатавым). Блін, ды ён выглядае па-даросламу, як яму можа быць 15 гадоў? Ды я сама ў шоку. Гамон! Я сустракаюся з хлопцам, які маладзейшы за мяне на 2 гады!

БАБКА (у тэлефонную трубку). Ну, ведаецца, калі так ставіцца да партыйнага будаўніцтва!.. Я амаль трыццаць гадоў была сябрам партыі, дзесяць гадоў ўзначальвала пярвічку... Вось толькі не трэба мяне вучыць!..

МАЦІ (абірае бульбу). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА (у тэлефонную трубку). Вось толькі не трэба мне тлумачыць, што такое партыйная дысцыпліна... Не цягне чалавек – здымаць і ставіць іншага... Так, так, так... Перакананая...

ДАЧКА (размаўляе па сатавым). Ды ўжо. Хоць забі, ён выглядае на 18, напампаваны нармальна...

БАБКА (у тэлефонную трубку). Я лічу нашу арганізацыю прамой спадкаемкай КПСС... Ах, вось яно што?.. Нешта новенькае!.. Гэта ўжо нейкія рэвізіянісцкія лозунгі...

СЫН (гэтак же сама гучна). Ну ты дэбіл, блін! У правым куце, унізе!

БАБКА (у тэлефонную трубку). Выдатна, выдатна... У такім выпадку я буду ставіць пытанне аб вашым знаходжанні... Чаму не маю права? Хтосьці адмяніў прынцып дэмакратычнага цэнтралізму?.. Гэта мы яшчэ паглядзім...

МАЦІ (*абірае бульбу*). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Справаздачна-выбарчы сход ўсё пакажа... І не трэба мяне страшыць, дарагі таварыш, я пужаная птушка...

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Гэта так, але ён, па-першае, мне схлусіў, а па-другое, неяк не вельмі прыемна адчуваць, што сустракаешся з 15-гадовым хлопчыкам....

Хто-небудзь спытае: «А колькі гадоў твайму хлопцу?» – і што мне адказваць!? О-О-О, бліііііі...

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Нічога страшнага, партыя без вас не памрэ... (*Кідае трубку*.) Рэвізіяністы! Крок наперад – два крокі назад!

СЫН (*яшчэ гучней*). Усё з табой ясна, дэбіл! Не магу, я заняты, разбірайся сам. Вучы матчастку, дэбіл! Прывітанне Майкрасофту!

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Як забей?.. Адкуль я ведаю, навошта ён прызнаўся?

БАБКА. Апартаўністы каўтскія!

МАЦІ (*абірае бульбу*). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА. Папрашу не рабіць мне заўвагі. Займайся лепш выхаваннем сваіх дзяцей.

МАЦІ. А я не займаюся?

БАБКА. Бачу, як ты займаешся! Вось (*Паказвае на Сына*.) сядзіць вынік выхавання. Хоць бы павярнуў галаву, калі з ім размаўляюць! Хоць бы раніцай «здрасьце» бабцы буркнуў!

Вось (*Паказвае на Дачку*.) яшчэ адзін прыклад! – Геній чыстай прыгажосці! Выдатная незнаёмка! (*У вуха Дачцэ*.) «Здравствуй, племя молодое, незнакомое»!

ДАЧКА. Адчапіся! (*Адыходзіць у бок, працягваючы размову па тэлефоне*.)

МАЦІ. Не чапай яе. Хочаш, каб зноў усё паўтарылася? Другі раз я такога не перажыву.

БАБКА. Ды яна шантажуе вас.

МАЦІ. Нават калі шантажуе.

СЫН. Ты такі прашараны, блін! Яшчэ што-небудзь разумнае мне раскажы... Асьветнік!

Адчыняюцца дзверы Дзядавага пакою. Бабка сочыць за Дзедам, які павольна накіроўваецца з кнігай у туалет. Маці нярвова абірае бульбу. Сын бразгае па клавiшах клавiятуры. Дачка працягвае тэлефонную размову.

ДАЧКА. Ну мы шпацаравалі, сядзелі на лавачцы, палілі, размаўлялі, потым нешта моўчкі сядзелі, і ён раптам: «Я табе схлусіў, увогуле мне 15 гадоў. Толькі не сьмейся, гэта рэальна так. Я проста баяўся табе адразу сказаць». У мяне пасля гэтых слоў – шоооок.

Дзед заканчвае праход, зачыняе за сабой дзверы туалета.

БАБКА. Не забудзься пасля сябе змыць! І адкрыць фортку! (*Дзед дэманстратыўна гучна пстрыкае зашчапкай*.)

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Я пачала лахаць і падшпільваць яго... Бліііііі! Добра 17, але 15 – гэта гамоноооон!

Пстрыкае ўваходны замок.

БАБКА. Вось і галоўны выхавальнік з'явіўся! (*Сыходзіць да сябе*.)

БАЦЬКА (*уваходзіць у верхняй вопратцы і ішкарпэтках, адразу накіроўваецца да Сына*). Дзе мае тапкі? (*Сын, не адрываючыся ад экрана і не перастаючы стукаць па клавiшах, здымае бацькавыя тапкі*.) Колькі яшчэ маем намер тут засядаць? (*Здымае слухаўкі*.)

Пытаюся, мне адразу ў кампутарны салон адпраўляцца, ці сыноч зробіць ласку адарвацца на часіну?

СЫН. Яшчэ паўгадзіны.

БАЦЬКА. Час пайшоў. (*Дачцы*.) Ліміт на гэты месяц абраны, больш ні капейкі не пакладу.

ДАЧКА (у трубку). Вырубаясь, каменданцкая гадзіна наступіла. (Дэманстрыўна выключае тэлефон і сыходзіць.)

БАЦЬКА (тузае ручку туалетнай дзверы, Маці). Хто там? Цесць?

МАЦІ (рэжа бульбу). Некалі мне за вашым сарцірам сачыць, я тут кухаркай працую.

БАЦЬКА (крычыць праз дзверы). Мікалай Андрасавіч, не забудзьцеся, калі ласка, змыць за сабой. (Сыходзіць у пярэдні пакой.)

Маці смажыць бульбу. Сын бразгае па клавішах клавiятурy. Дачка вяртаецца ў слухаўках, садзіцца малявацца ля куханнага стала. Дзед шматкроць тузае ручку ўнітаза... Бацька крочыць па пакоях.

БАЦЬКА (нібы працягвае ўчорашняю размову). Сёння - яшчэ цікавей! Абарона рэфератаў! Пыкаюць-мыкаюць, не могуць прачытаць таго, што напампавалі з інтэрнэту. Адна ідыётка мычала-мычала нешта пра Шэкспіра. Потым стала несці ахінею пра «Караля Ліра». Бачу - ні радка не чытала. Ясна-зразумела! Каб не ставіць кол, задаю элементарныя пытанні: «А ці не зрабіце ласку, мілае стварэнне, злічыць, колькі дачок было ў Ліра?» - «Тры!» «Цудоўна! А ці не назаўсёды вы мне, ласкавая, іх імёны». Адказвае: «Кардэлія, Рэгіна і - увага, барабанная дроб! - Ганарэя!» Аўдыторыя павалілася са сьмеху. Перапытваю: «Як-як»? Глядзіць на мяне, як на ідыёта: «Кажу, Ганарэя!» Адкрываю Шэкспіра, соваю пад нос, чытай! Чытае, варушачы вуснамі, як першакласніца: «Га-на-ры-лья». «Ну нічога, кажа, з кім не бывае, памылілася. Але ж вельмі падобна!» І лахае разам з астатнімі! Госпадзі, з кім даводзіцца працаваць! Пакаленне пепсі? Пакаленне некст? - Пакаленне дэбілаў!

ДЗЕД (выходзіць з прыбіральні і павольна прасоўваецца да свайго пакоя). Выбачайце, калі прымусіў чакаць.

БАЦЬКА (Дзеду). Ну што вы, Мікалай Андрасавіч, якія праблемы, мы прызвычаліся. (Адчыняе дзверы ў туалет.) Кажу: «Я тут з вамі ваюю, як усім вядомы персанаж з млынамі!» Аказваецца, усім вядомы, акрамя іх! Ведаеце такога - Дона Кіхота? Нешта недзе між іншым чулі. Хто напісаў раманчык? (Спявае на матыў Высоцкага.) «А в ответ - тишина»! Дзе жывуць усялякія там Доны? Цішыня становіцца звінючай! Хто самы знакаміты іспанскі пісьменьнік? І няўпэўнены галасок з галёркі: «Можа быць, Сальвадор Далі?» І, спалохаўшыся майго перакошанага твару, тут жа выпраўляецца: «Ой, даруйце, здаецца, Маркес!» Так, кажу, менавіта, «Сто грам у адзіноце»! (Выходзіць у прыбіральню і працягвае крычаць адтуль). А чаго, уласна, хацець, калі на вывучэнне ўсяго Лермантава ў школе даецца дзве гадзіны! Усяго Лермантава, разам з усімі «Дэманамі», «Барадзінамі» і «Героямі нашага часу»! А чаго чакаць, калі са школьнай праграмы прыбралі міравую мастацкую культуру! Затое мы ўзмоцнена займаемся фізкультурай, пераліваем з пустога ў парожняе на нейкім там АБЖ і доўбім «Асновы ідэалогіі»! Выгадуем ідэалагічна падкаваных качкоў, падрыхтаваных да ўсіх небяспек жыцця!

МАЦІ (нечакана рэзка). З якой нагоды сёння пілі?

БАЦЬКА (выходзіць з прыбіральні насуплены). Дзень нараджэння ў Лідзіі Пятроўны.

МАЦІ. Дзякуй Богу, што не памінкі.

БАЦЬКА. А то што?

МАЦІ. «Длиннее был бы мой рассказ»! Фу, не дыхай у мой бок.

БАЦЬКА (груба Сыну). Вызваляй кампутар!

СЫН. Яшчэ паўгадзіны.

Маці стукае па батарэі лыжкай. Маці ставіць на стол шэсць талерак. Маці раскладвае па талерках бульбу. Маці, Бацька і Бабка ядуць і глядзяць тэлевізар. Дачка працягвае фарбавацца. Сын працягвае сядзець ля кампутара. Адчыняюцца дзверы ў Дзедаў пакой. Дзед садзіцца за стол, раскладвае лісты рукапісы. Маці выключае тэлевізар.

ДЕД (*чытае павольна і ўрачыста*). Мне амаль 80 гадоў. Але да гэтага часу, уваходзячы ў якую-небудзь ядальню, я ўспамінаю той пах, які нідзе і ніколі больш так і не сустрэў. Гэты пах застаўся назаўжды ў мінулым дзяцінстве. Ах, які гэта быў пах! Як мне не хацелася сыходзіць з яго. Я з нястрыманасцю чакаў вяртання ў сталоўскі пах. Маці пакідала мяне ў фае, а сама брала судкі і сыходзіла ў дзверы. Потым мы ішлі дадому, на вуліцу Леніна, у дом, дзе была аптэка. Нас было трое дзяцей, але ў сталовую маці брала толькі мяне, таму што сястра заставалася з маленькім братам. Па маім меркаванні, гэта быў 43-й год.

МАЦІ. Тата, трэба паесці гарачую, потым дачытаешь.

ДЕД. Чамусьці ад гэтага часу ў мяне засталася самае яркае ўражанне, як я гляджу мульцік «Тры парасяці». Заўсёды думаў, што гэта дыснэўскі быў, але як у 43-м годзе мог трапіць да нас амерыканскі? Па вуліцы Леніна хадзілі трамваі. Я з такімі ж малымі падкладваў на рэйкі палачкі і ўцякаў на тратуар. Памятаю, мяне атачылі людзі, якія мяне не адпусkalі. У мяне пыталіся, дзе я жыву, а я адказваў: «Не скажу і не пакажу!» Смутны ўспамін пра хваробы бацькоў. Іх ванітавала. Гаворылі, маці купіла на рынку ачысткі бульбы.

Пасмажылі іх - і атруціліся.

БАБКА. Смачна есці! Госпадзі!

МАЦІ (*адкідваючы відэлец*). Тата!

Дзед дакорліва аглядае радню, павольна складае лісты і сыходзіць да сябе ў пакой, гучна пляскаючы дзвярыма. Сын кідае слухаўкі і накідваецца на астылую вячэру. Бацька садзіцца да кампутара. Маці ўключае тэлевізар. Дачка накіроўваецца на выхад.

МАЦІ. Ты куды?

ДАЧКА. Шпацыраваць.

Другі вечар.

У пакоі Дзеда стукае друкавальная машынка. Працуе тэлевізар. Маці лепіць пельмені і слухае перадачу Рен-ТВ "Ваенная таямніца».

БАБКА (*размаўляе па гарадскім тэлефоне*). Катэгарычна не згодна... Не маеце рацыі... Не, я пайду на прынцып!.. А я лічу - неабходна тэрмінова склікаць агульны сход і прынцыпова вырашаць гэтае пытанне...

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым, спрабуючы знайсці глухі куток*). Факін! Ён мне ўсё ж такі падабаецца!.. Як хто? Чаго, дурніца? Віця! Хто ж яшчэ?

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Ну ведаецца, у нас не гурток юных натуралістаў, а садоўніцкае таварыства... Ну дык што, што адны пенсіянеры... Ну дык што, што не ўсе дакументы аформлены...

СЫН (*амаль раве, паколькі сядзіць перад камп'ю у слухаўках*). Мне не падабаецца рэп, у якім сумны біт і я нічога не разумею... Гэта як амерыкосу «полумягких» ўрубіць - ён з розуму пальнеца!

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Чаму ні з таго ні з гэтага?.. Ну ці там паглядзеў неяк... Ці сказаў нешта... Проста раней не ведала, не магла зразумець... А цяпер ведаю... Вось фак... Гаўно...

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Ну, ведаецца, калі так ставіцца да зямлі!.. Я з дзіцячых гадоў была прывучана да працы, мае бацькі навучылі мяне цаніць кавалак хлеба... Не блакадніца, і не трэба гумарыць на святую тэму... Гэта святатацтва!

МАЦІ (*лепіць пельмені*). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Вось толькі не трэба мяне вучыць жыццю, падчас вайны мы толькі дзякуючы таму і выжылі ў эвакуацыі, што збіралі па палях мерзлую бульбу, а вы

зараз... Вось толькі не трэба мне тлумачыць, чаму людзі не плацяць членскія ўнёскі... Працаваць трэба, дарагі таварыш старшыня!.. Так, так, так... Перакананая...

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Ні з таго ні з гэтага... Фак фак фак фак фак фак фак фак!.. Не, не лягчэй... Шча буду толькі пакутваць!

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Я лічу, трэба прымусіць чальцоў таварыства займацца зямлёй, а не хочучь - ставіць пытанне аб экспрапрыяцыі... Ну, ці як гэта цяпер называецца? Што значыць, не могуць?.. Як гэта не маем права?.. У рэшце рэшт, ёсць статут!.. Ах, вось яно што?.. Нешта новенькае!.. Гэта ўжо нейкія паражэнчыя лозунгі ...

СЫН (*усё гэтак жа гучна*). Мне не здаецца, што там усе тэксты неграў ажно ўнікальныя. У перакладзе шмат чаго гучыць так, што я б нават не слухаў... Не памятаю дзе чуў, але была фраза накшталт «мы опасные кенты, нам по хер, если нас вяжут менты, мы варим гаш» – па-нашаму ажно сьмешна...

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Выдатна, выдатна... У такім выпадку, я буду ставіць пытанне аб вашым пераабранні... Чаму не маю права? Ну дык што, што тэрмін не выйшаў?.. Гэта мы яшчэ паглядзім...

МАЦІ (*лепіць пельмені*). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Агульны сход таварыства ўсё пакажа... І не трэба мяне страшыць, дарагі старшыня, я пужаная птушка...

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Ды хоць дзвесце разоў скажы «фак», не стане лягчэй!.. Мне впадлу, калі шчыра.

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Нічога страшнага, таварыства без вас не разваліцца, а на зямлі будзе больш парадку... (*Кідае трубку*.) Лайно! За што чалавеку зарплату плацяць?

СЫН (*яшчэ гучней*). А «грынкард» - гэта накшталт латарэі. Ты павінен заплаціць каля 60 бачей - можа зараз больш - і мець лепш поўную сям'ю, з дзецьмі, а самому ідэальна мець прафесію інжынера, доктара, электрыка ці архітэктара, гэта топ! Тады шанцаў, што цябе абяруць, значна больш. Ну і вядома - мову!

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Ну, няхай... Лічы. Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак...

БАБКА. Не елі вы мёрзлай бульбы! Зажраліся, спадарожнікі Каўцкія!

МАЦІ (*лепіць пельмені*). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА. Папрашу не рабіць мне заўваг. Займайся лепш выхаваннем сваіх дзяцей.

МАЦІ. А я не займаюся?

БАБКА. Бачу, як ты займаешся! Вось (*Паказвае на Сына*.) Сядзіць недалетак! Ні адказу, ні прыказу... Хоць бы раніцай «здрасьце» бабцы... Ты паслухай, ён ужо ў Амерыку сабраўся!

МАЦІ. Мама, ну хай памарыць, пакуль малады.

БАБКА. Я ў яго гады думала аб прафесіі, думала, як бацькам дапамагчы!

МАЦІ. Яшчэ надапамагаецца.

БАБКА. Ага, надапамагаецца, як вы мне надапамагаліся.

МАЦІ. Што я яшчэ не так раблю?

БАБКА. Ты, вядома, усё правільна робіш! Вось (*Паказвае на Дачку*) яшчэ адзін вынік тваёй працы! - Дзяўчынка-кветачка! Выдатная Лаура! Чуеш, ужо знайшла свайго Петрарку. (*У вуха Дачцэ*.) Шаганэ ты мая, Шаганэ!

ДАЧКА. Адчапіся! (*Аддыходзіць у бок, у трубку*.) Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак...

МАЦІ. Не чапай яе. Хочаш, як у мінулы раз?

БАБКА. Ды яна з вас толькі карыстаецца.

МАЦІ. І хай карыстаецца, абы ў пятлю не лезла.

БАБКА. Ох, бацькі! Гора лукавае, а не бацькі.

МАЦІ. Лепш дапамажы ляпіць. (*Лепаць пельмені ўдваіх*.)

СЫН. Не абавязкова. Ёсць маза на атрыманне «грын-карты» праз латарэю... Я гэта ўсё ведаю...

ДАЧКА (*у сатавы*). Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак ...

СЫН. Ну, так я гэта і кажу - праз латарэю, але гэта ж латарэя, і там тысячы людзей... На візу грошаў да хера сыдзе...

МАЦІ (*раптам крычыць*). Спыніце мацюкацца ў доме!!!

ДАЧКА (*орёт у сотавы*). Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак...

СЫН. Ну, дык у гэтым і ёсць сутнасць латарэі, халера! Можаш заплаціць 60 бачей і атрымаць усё амаль бясплатна, або ні хера не атрымаць! Я разумею, якога ляда ты мне гэта тлумачыш?

МАЦІ (*крычыць*). Мяне хто-небудзь чуе ў гэтым доме? Спыніце мацюкацца!!!

Адчыняюцца дзверы Дзядавага пакою. Бабка сочыць за Дзедам, які павольна накіроўваецца з кнігай у туалет. Маці і Бабка лепяць пяльмені. Сын бразгае па клавішах клавiятуры і адначасова размаўляе па скайпе... Дачка працягвае тэлефонную размову.

СЫН. Ну, ты такі прашараны, халера, здурнець можна! Без мовы будзеш вечна жыць у рускім квартале!.. Ну, тады можаш кітайскую мову вучыць!

ДАЧКА. Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак ...

СЫН. Дык што?.. Дык чаго?.. І праўда, што там неграў шмат?

ДАЧКА. Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак ...

СЫН. Дык што?.. Гэта сталіца Амерыкі, так?.. А ты не сцябешся?.. Годзе ўжо ладзіць «Дом-2» на сценцы... Адчапіся, у мяне ўжо клава ўскіпела!

ДАЧКА. Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак... Усё, хопіць! Сто разоў! У мяне ўжо настрой клёвы!

Дзед заканчвае праход, зачыняе за сабой дзверы туалета.

БАБКА. Не забудзься пасля сябе змыць! І адкрыць фортку! (*Дзед дэманстрыруе гучна пстрыкае засаўкай.*)

ДАЧКА (*у тэлефон*). Не хвалюйся... Прабач, але я, калі шчыра, не хачу зараз размаўляць і думаць аб дрэнным... Пра цябе і Віцю! Ты ўжо прабач... Кажу, як ёсць! Фак фак фак фак фак фак фак фак фак фак...

Пстрыкае ўваходны замак.

БАБКА. Вялікі педагог з'явіўся! (*Сыходзіць да сябе.*)

БАЦЬКА (*уваходзіць у верхняй вопратцы і ішкарпэтках, адразу накіроўваецца да Сына*).

Тапкі! (*Сын, не адрываючыся ад экрана і не перастаючы стукаць па клавiшах, здымае бацькавыя тапкі.*) Дупа не баліць? Колькі яшчэ тут тырчаць будзем? (*Здымае слухаўкі.*)

Здароў, сынку! Ку-ку, гэта я, твой тата! І не віртуальны, а жывы.

СЫН. Яшчэ паўгадзіны.

БАЦЬКА. Час пайшоў. (*Дачцэ.*) У маці выклечыла грошы?

ДАЧКА (*у трубку*). Вырубваюсь, патруль накрыў. (*Дэманстрыруе выключае тэлефон і сыходзіць.*)

БАЦЬКА (*тузае ручку туалетнай дзверы, Маці*). Хто там? Цешча?

МАЦІ (*варыць пяльмені*). Некалі мне за вашым сартырам сачыць, я тут кухарка, як усім вядома.

БАЦЬКА (*крычыць праз дзверы*). Мікалай Андросавіч, не забудзьцеся, калі ласка, змыць за сабой. (*Выходзіць у пярэдні пакой.*)

Маці варыць пяльмені. Сын стукае па клавiятуры. Дачка вяртаецца ў слухаўках, садзіцца малявацца ля куханнага стала. Дзед шматкроць тузае ручку ўнітаза... Бацька крочыць па пакоях.

БАЦЬКА. Сёння - яшчэ цікавей! Размаўлялі пра феномен Паўла Каэльё. Яны не читалі «Гарганцюа і Пантагруэля», затое «Адзінаццаць хвілін» - уздоўж і ўпоперак! А ўжо - не да ночы памянуць - «Вераніка, якая вырашыла памерці» - проста іх настольная кніга! Пачалі мне даказваць, што Каэльё - лаўрэат Нобелеўскай прэміі! Ёгаварылі - кажу - хай хоць Ленінскай прэміі! Зрабіце разбор аповесці. Думалі, я не чытаў. Пераказваюць голы сюжэт, сэнсавых падтэкстаў не разумеюць, вобразны рад - проста цёмны лес для іх. Добра! Дзе адбываецца дзеянне? У Славакіі, кажуць! Для іх што Славакія, што Славенія - усё адно. **ДЕД** (*выходзіць з прыбіральні і павольна прасоўваецца да свайго пакою*). Выбачайце, калі прымусіў чакаць.

БАЦЬКА (*Дзеду*). Ну што вы, Мікалай Андросавіч, якія праблемы... (*Адчыняе дзверы ў туалет, адкрывае там фортку, працягвае.*) Далей – цікавей! Бялград для іх, высвятляецца - гэта дзесьці ў Расіі. З Белгарадам блытаюць. Пачынаю распавядаць пра развал Югаславіі, пра амерыканскія бамбардзіроўкі, пра этнічныя чысткі, пра Косава, пра Мілошавіча, пра Гаагскі трыбунал - нічога не ведаюць, нічога не чулі. «Андэграўнд» Кустурыцы глядзелі? - Не! Навошта ім! Гэта ж не «Аватар» або «Лаліта»! Пачынаю праводзіць паралелі: гэта ж была рэпетыцыя развалу Саюза! Няўжо гэта вас не хвалюе? Распавядаю ўсё, што ведаю пра ўсташаў, пра чэтнікаў, пра партызан, пра Ціта... Вочы - шклянныя, не разумеюць, хто такі. Няўжо вы нават пра Ціта не чулі? І адзін «разумнік» з апошніх шэрагаў: «Ну чаму ж, чулі, толькі не думаўлі, што вы гэтакія фільмы глядзіце». Нічога не разумею, перапытваю: «Якія гэта «гэтакія» фільмы»? «Для дарослых» - адказвае. Аўдыторыя пачынае хіхікаць, я зусім згубіў ніць размовы. І гэты тлумачыць мне: «Ну, «Калігула» там, «Усе лэдзі робяць гэта», «Міранда»... Як вам гэта падабацца? Гэта ён Язэпа Броз Ціта з Цінта Брасам крышачку пераблытаў... (*Выходзіць у прыбіральню і працягвае крычаць адтуль.*) А што, уласна, хацець?! Дзе ім пабачыць гэтага Кустурыцу? Ваня Ургант ім замяніў усё! Ды яны Эйзенштэйна з Эйнштэйнам блытаюць, Станіслаўскага са Смактуноўскім! Гэты Галівуд ім кожны дзень запіхваюць з усіх экранаў. Дыназаўры Юрскага перыяду ім бліжэй і радней, чым усе нашы Рублёвы-Таркоўскія! Калі гэта дзяржаўная палітыка, то мэта гэтай палітыкі - выхаванне пакалення алігафрэнаў, якімі будзе лёгка кіраваць!

МАЦІ (*раптоўна супытае маналог Айца*). Зноў быў дзень нараджэння ў Лідзіі Пятроўны? Або ў Іван-Іваныча? Або ў Сідар-Сідаравіча?

БАЦЬКА. А калі проста так, без дай прычыны.

МАЦІ. Дзякуй Богу, што без дай прычыны, я баялася - памінкі.

БАЦЬКА. Састарэлы жарт, час зьмяніць рэпертуар.

МАЦІ. Час зьмяніць лад жыцця! Фу, ня дыхай у мой бок.

БАЦЬКА (*груба Сыну*). Вымятайся ад кампутара!

СЫН. Яшчэ паўгадзіны.

Маці стукае па батарэі лыжкай. Маці ставіць на стол шэсць талерак. Маці раскладвае па талерках пяхмені. Маці, Бацька і Бабка ядуць і глядзяць тэлевізар. Дачка працягвае малявацца. Сын працягвае сядзець у кампе. Адчыняюцца дзверы ў пакой Дзэда. Дзед садзіцца за стол, раскладвае лісты рукапісу. Маці выключае тэлевізар.

ДЕД (*чытае павольна і ўрачыста*). Чамусьці памятаю, што ў мяне там ніколі не было сяброў. Была сяброўка – дзяўчынка, трохі старэйшая за мяне. Яна ў вішнёвым садзе вучыла мяне цалавацца. З ёй жа па вясне мы пускалі караблікі-трэскі па багата бягучых раўчуках сярод снегу. Часам з маці я хадзіў на рынак. Здзіўлялі складзеныя адзін на адно колы, падобныя да місак. Гэта было замарожанае ў місках малако. Мы яго куплялі. Памятаю размовы дарослых пра піражкі, у якіх знайшлі чалавечыя пазногці.

БАБКА. Усім счачна есці!

МАЦІ. Ты куды?

ДАЧКА. Шпацыраваць.

Трэці вечар.

У пакоі Дзеда не стукае друкавальная машынка. Працуе тэлевізар. Маці трэ бульбу і слухае перадачу Рен-ТВ "Тэрыторыя памылак».

БАБКА (размаўляе па гарадскім тэлефоне). Катэгарычна не згодна... Не, не маеце радыі... Ды прычым тут ён?.. Як ён сказаў? - Нам вядома, на якія грошы існуе так званая апазіцыя!..

ДАЧКА (размаўляе па сатавым). Ну дык як, гонім на флэт? У сэнсе «я не ведаю»? Чаго на твой фэйс глядзець? Не бачыла я яго, ці што?.. Ты гэтыя вугры нармальна таналкай замажаш...

БАБКА (у тэлефонную трубку). Які Еўрасаюз?.. Каму мы там патрэбныя? Ім бы са сваімі ўцекачамі разабрацца!.. Што вы параўноўваеце! Польшча ўсё гэта дваццаць гадоў таму перажыла... Вы лепш на Украіну паглядзіце! Вы такой жа Рады хочаце? Вы алігархаў і карупцыю хочаце? Толькі мясцовага Данбаса нам не хапала!..

СЫН (стукае па клавіятуры і гучна размаўляе па скайпе, паколькі сядзіць у слухаўках). Так, сапраўды!.. Сам чытаў, палякі хочуць прыняць да мільёна перасяленцаў, у асноўным нашых і ўкраінцаў... Адкуль я ведаю? Напэўна, каб гэтых сірыйцаў долбанных не браць... Зараз спасылку кіну. Там у канцы для даведкі дакладная інфа.

ДАЧКА (размаўляе па сатавым). Божа, у мяне не лепш і неяк не турбуюся... Да таго ж, ніхто не будзе там глядзець на твой фэйс, ды і бачна асабліва не будзе, папросім іх выключыць святло...

БАБКА (у тэлефонную трубку). Чаму перакручваю?.. Як ён сказаў? - Не дапусьціць ніякай грамадзянскай вайны!.. І правільна!.. І няхай разганяюць, няма чаго без справы сядзець на плошчы, ідзі працуй!.. Ой, што вы брэшаце, калі захочаш, заўсёды можна працу знайсці...

МАЦІ (трэ бульбу). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА (у тэлефонную трубку). Ды проста працаваць не хочуць, ім прасцей сядзець на рынку, кітайскай лухтой гандляваць!.. Не, у мяне ніякага жалю да іх няма, ніякага... А што яны вырабляюць?.. Ну, гэта проста казкі нейкія... Ой, не трэба, слухаць не хачу...

ДАЧКА (размаўляе па сатавым). А чаго, нельга піць і ёсці у цемры? Ўключым целік, будзем глядзець фільм і піць... Ды пайшлі, там Цёма з Антохам будуць, хоць весела будзе, адцягнемся ад гэтых будняў.

БАБКА (у тэлефонную трубку). Хай тады ідуць на завод, там, напэўна, лягчэй працаваць! Хай у калгас ідуць, зямлі ў нас шмат... Як ён сказаў? - Наша зямля можа трыццаць мільёнаў пракарміць...

СЫН (усё таксама гучна). Ты зусім мяснаты? Правал і смутак. Вядома па-польску, а па-якому яшчэ?.. Чытай каменты... Ну, ты і мяснаты! Куды ты тады сабраўся, калі па-польску не сячэш? Ты думаеш, там з табой па-руску будуць размаўляць?.. Яны гэтых рускіх ўжо так любяць! - усрацца і не жыць!

БАБКА (у тэлефонную трубку). Ну, гэта вы не бачылі, якая разруха ў расейскай глыбінцы, у нас усё ж такі ён не дапусціў павальнай прыватызацыі. Забіла б гэтага Чубайса!..

МАЦІ (трэ бульбу). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА (у тэлефонную трубку). Ай, не трэба, паглядзіце, на якіх машынах яны ездзяць!.. Ну, яму належыць, ён - кіраўнік дзяржавы... Так-так-так... Як ён сказаў? - Для ўсіх гаспадарчых аб'ектаў павінны быць роўныя ўмовы!..

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Не будзеш ты як лашара выглядаць. Ды якая розніца, як ты апранешся, ты ж не на спатканку сабралася, а бухаць. Калі хочаш, заедзем да мяне, возьмеш што-небудзь у мяне.

БАБКА (*у тэлефонную трубку*). Ведаеце што! Не падабацца краіна - ніхто не трымае. З лёгкім ветрам!.. А я лічу, ён усё правільна робіць!.. Ну і выдатна... У такім выпадку прашу выкрэсьліць мяне са сваіх сябровак! Бывайце, спадзяюся, больш ніколі вас не пабачу!

(*Кідае трубку, зноў падымае і крычыць ў яе.*) І не чуць!.. (*Гудкі.*) Вось курвіска амерыканская, першая трубку кінула!

СЫН (*яшчэ гучней*). Прышпільваешся?.. Без карты паляка ніхрана там лавіць... Так, маці нейкія карані ўжо знайшла... Ну, там, здаецца, ці то дзядзька, ці то бабка, зараз спытаю. (*Здымае навушнікі, Маці.*) Ма, хто там у цябе паляк?

МАЦІ (*трэ бульбу*). Я сто разоў казала.

СЫН. Ну, забыўся.

МАЦІ. Дзед па бацькавай лініі.

СЫН. А! Барыс Зямавіч?

БАБКА. Госпадзе! Наш Барыс Зямавіч - паляк! (*Маці.*) Што ты яму тлумачыш! Ды яму пляваць, хто каму кім даводзіцца ў нашай сям'і!

СЫН. Ды памятаю я, толькі забыўся цяпер. (*Вяртаецца да скайпа.*) Карацей, ёсць адзін варыянт...

ДАЧКА (*размаўляе па сатавым*). Ну, думаю піваса ўзяць... Ды я наогул разлічваю, што пацаны купяць, яны нас запрасілі, таму павінны і бухло купіць.

БАБКА. Столькі гадоў сяброўкай прыкідвалася! Здрадніца! Апазіцыі прадалася! Дачка ў яе, вы бачыце, у Амерыцы! Наслухалася прапаганды абамаўскай! (*Падымае трубку і крычыць ў яе.*) І валі ў сваю Амерыку, каб цябе там негры лінчалі!

МАЦІ (*трэ бульбу*). Мама, можна не гэтак гучна?

БАБКА. Папрашу не рабіць мне заўваг. Займайся лепш выхаваннем сваіх дзяцей.

МАЦІ. А я не займаюся?

БАБКА. Бачу, як ты займаешся! Вось (*Паказвае на Сына.*) сядзіць патрыёт! Ён ужо ў Польшчу сабраўся! (*Сыну.*) Твой прадзед з Тухачэўскім Варшаву браў! Твой дзед Берлін браў!

СЫН. А ты Кірава забіла! Адчапіся!

Усе змаўкаюць і некаторы час глядзяць на дзверы Дзедавага пакоя.

БАБКА. Хоць бы раніцай «здрасьце» бабцы буркнуў!

СЫН (*здзекліва*). Добрай раніцы, краіна!!!

МАЦІ. Палайся яшчэ з бабуляй!

БАБКА. Вось! (*Паказвае на Дачку.*) Яшчэ адна «ахвяра» вашага выхавання! - У яе сёння першы баль! Наташа Растова сабралася на блядкі!

МАЦІ. Мама, што за армейскі гумар?!

БАБКА (*у вуха Дачцэ*). Піце піва пеннае, будзе рожка здаравенная!

ДАЧКА. Адчапіся, блін! (*Адыходзіць у бок, працягваючы размову па тэлефоне.*) Ну так, у мінулы раз мы самі сабе куплялі, а яны яшчэ ў нас, блін, прасілі, але я думаю, у гэты раз такога не будзе.

МАЦІ. Не чапай яе. Хочаш, каб зноў?

БАБКА. А-а-а! Рабіце што хочаце! Толькі дайце памерці спакойна.

Усе змаўкаюць і некаторы час глядзяць на дзверы Дзедавага пакоя.

СЫН. Тады хай грошы шукаюць... Не ведаю, колькі... Спытай Саркісяна, яны нядаўна купілі карту паляка... Чаго лахаеш?.. Ну і што, якая хрэн розніца, што армяне?..

Бабка падыходзіць да Дзедавай дзверы, прыслухоўваецца... Маці трэ бульбу. Сын бразгае па клавішах клавiятуры. Дачка працягвае тэлефонную размову.

ДАЧКА. Не будзе там больш ніякіх баб. Ён мне пра баб нічога не казаў.

Бабка падыходзіць да дзвярэй туалета, прыслухоўваецца...

БАБКА. Не забудзься пасля сябе змыць! І адкрыць фортку!

ДАЧКА (размаўляе па сатавым). Окей, зараз набяру, спытаюся...

Пстрыкае ўваходны замок.

БАБКА. Вось! Наш Песталоцы з'явіўся! (Сыходзіць да сябе.)

БАЦЬКА (уваходзіць у верхняй вопратцы і ішкарпэтках, адразу накіроўваецца да Сына). Тапкі! (Сын, не адрываючыся ад экрана і не перастаючы стукаць па клавішах, здымае бацькавыя тапкі.) З кім перамовы? З ААН тэлефануюць? (Здымае слухаўкі.) Колькі сёння будуць доўжыцца паўгадзіны?

СЫН. Паўгадзіны.

БАЦЬКА. Час пайшоў. (Дачцы.) Адбяру тэлефон.

ДАЧКА (у трубку). Ну, увогуле, калі што, то ты ідзеш, так? (Бацьке.) Ёсць, мой генерал! (Дэманстратыўна выключае тэлефон і выходзіць.)

БАЦЬКА (тузае ручку туалетнай дзверы, Маці). Хто там, цешча?

МАЦІ (смажыць драпікі). Некалі мне за вашым сартырам сачыць, я тут...

БАЦЬКА. Чулі, ведаем: кухаркай працуеш. (Крычыць праз дзверы). Мікалай Андрасавіч, не забудзьцеся, калі ласка, змыць. (Выходзіць у прырэдні пакой.)

Маці смажыць драпікі. Сын стукае па клавiятуры. Дачка вяртаецца ў слухаўках, садзіцца малявацца ля куханнага стала. У прыбіральні - цішыня... Бацька крочыць па пакоях.

БАЦЬКА (нібы працягвае ўчорашнюю размову). З імі наогул нельга размаўляць сур'ёзна. Яны ўсё ператвараюць у «сцэбалаўку». Калі ў сказе больш трох слоў - яны яго проста не разумеюць. Калі я размаўляю даўжэй за пяць хвілін - засынаюць. Якое новае імя або факт не назаві - ступар! Пакаленне «некст»! Пакаленне пепсі! Вучыся адпачываць! Навучыліся! А хто працаваць будзе? У галаве толькі ультратонкія пракладкі, жвачка і «ваніш»! Адаспяцца на лекцыях - і бягом на «Брадвей». Хаер начысцяць, губкі намалююць, на морду маску пафігізму павесяць, і фланіруюць туды-сюды, шукаючы прагодаў на сваю дупу. (Падыходзіць да туалетнай дзверы, прыслухоўваецца.) Мікалай Андрасавіч, вы не адзін ў хаце. (Працягвае.) Госпадзі, а пра што размаўляюць? «А я яму! - А ён мне! - А ты яму? - А ён табе?» Вушы вянуць, я не магу, я тупею, я зьвярэю. Пагалоўная функцыянальная непісьменнасць! Дэбілізацыі ўсёй краіны! Эмацыйна нераззвітыя, глухія да ўсялякіх пачуццяў! Выклікаць у іх хоць які-небудзь эмацыйны водгук - немагчыма! Чалавеку на вуліцы стане кепска з сэрцам - ніхто не спыніцца! Пажар пачнецца, людзі будуць «варта!» крычаць - ніхто ў полімя не кінецца, стануць на мабільнік здымаць і на спрэчку ў сеціва выкладаць - хто больш «лайкаў» назбірае!

Падыходзіць да туалетнай дзверы, стукае, прыслухоўваецца. Пстрыкае некалькі разоў выключальнікам, прыслухоўваецца. Стукае, прыслухоўваецца. Адкрывае незачыненыя дзверы.

БАЦЬКА. (Маці, з раздражненнем.) Раней сказаць не маглі?

МАЦІ. Некалі мне за вашым сартырам сачыць, я тут...

БАЦЬКА (*перабівае.*) Чулі ўжо! (*Крычыць з прыбіральні.*) Зноў не змыў! (*Гук спускальнага бачка. Выходзіць на кухню, Маці.*) На чым я спыніўся?

МАЦІ. Усё роўна, можаш пачынаць спачатку.

СЫН (*здымае слухаўкі*). Пра тое, што ўсе дэбілы і пра дупу прыгод. (*Зноў нацягвае слухаўкі.*)

ДАЧКА (*здымае слухаўкі*). Ты чытаў Віргілія па-лацінску. А яшчэ ты ў туалет хацеў. (*Зноў нацягвае слухаўкі.*)

БАЦЬКА. Дарэчы, так! Рэальнае жыццё наогул не мае ніякага значэння, яно для іх нібы і не існуе зусім, усё адбываецца толькі ў інтэрнэце. (*Выходзіць у туалет і крычыць адтуль.*)

Калі пра вайну не паведамілі ў сацсетках - няма вайны, нават калі пад вокнамі будуць з гранатамёта паліць і глоткі рэзаць. Затое як сэксуальна адукаваны! Як сэксуальна заклапочаны! Якое там «каханне», якая там Таццяна Ларына з яе дурным лістом! Толькі «трах-ператрах»! Усе жарты - ніжэй за пояс. Асацыяцыі - на ўзроўні геніталій і задняга праходу. І ўсё ператвараюць у «сцэбалаўку»...

МАЦІ. Паўтараемся.

БАЦЬКА (*выходзіць, разгублена*). Што?

МАЦІ. Пра «сцэбалаўку» ўжо было сёння. Заела пласцінка.

БАЦЬКА. Дык што, уласна, хацець, калі кругласутачна па ўсіх каналах толькі сьмяюцца, лахаюць, падшпільваюць, вычварэнствуюць, развенчваюць, петрасяняць, ургант...цяць! Сцябуцца! Сцябуцца! Сцябуцца!

МАЦІ (*перапыняе маналог Бацькі*). Няўжо сёння не пілі?

Бацька доўга пільна глядзіць на Маці. Потым адкрывае свой партфель, дастае бутэльку гарэлкі і ставіць на стол.

БАЦЬКА. Колькі трэба, столькі і буду піць. Цябе не спытаю.

МАЦІ. Ну, дзякуй Богу, а то я ўжо думала, захварэў.

БАЦЬКА. Дыхаць у твой бок не збіраюся!

МАЦІ. Спадзяюся.

БАЦЬКА (*Сыну, груба*). Паўгадзіны прайшлі!

СЫН. Комп вісне. Яшчэ паўгадзіны.

Маці стукае па батарэі лыжскай. Маці ставіць на стол шэсць талерак. Маці ставіць на стол міску з дранікамі. Бацька выпівае кілішак гарэлкі.

БАЦЬКА. Дзе мой табурэт?

МАЦІ. Якая табе розніца, на якім сядзець? Яны ўсе аднолькавыя.

БАЦЬКА. Хопіць мяне выхоўваць! Я хачу ў сваім доме сядзець на сваім месцы і на сваім табурэце. (*Крычыць Сыну.*) І насіць свае тапкі! (*Ідзе ў пакой, скідае з фатэлі ўсе рэчы і нясе яго на кухню, з грукатам ставіць каля стала.*)

БАБКА. Вось ужо, прынц!

БАЦЬКА (*садзіцца на фатэлі*). Смачна есці, Яўгенія Львоўна.

Маці, Бацька і Бабка ядуць і глядзяць тэлевізар. Дачка працягвае малявацца. Сын працягвае сядзець ля кампа. Дзверы ў пакой Дзеда не адчыняюцца... Маці зноў стукае па батарэі лыжскай. Бацька выпівае кілішак гарэлкі. Маці і Бабка адкладаюць відэльцы, Сын і Дачка здымаюць слухаўкі. Усе глядзяць на дзверы дзедавага пакоя. Дзед не выходзіць.

БАБКА. Вось ідыёт стары. Зноў пакрыўдзіўся. Цяпер месяц не будзе размаўляць.

БАЦЬКА (*выпівае кілішак гарэлкі*). І не будзе змываць за сабой. (*Маці, груба.*) Паспрабуй толькі мне яшчэ раз пры дзецях заўвагу зрабіць!

МАЦІ. Ня дыхай на мяне!

БАБКА. Усім смачна есці!

Бацька кідае відэлец, бярэ бутэльку гарэлкі, дае па карку Сыну і садзіцца да кампутара. Сын накідваецца на састылую вячэру. Маці смажыць новую партыю дранікаў. Бабка стукае ў Дзядавы дзверы.

БАБКА. Мікалай!.. *(Усе наварочваюць галаву ў яе бок. Дзед не выходзіць.)* Мікалай Андрасавіч, ласкава просім есці!.. Дазвольце запрасіць да стала!.. Колькі чакаць можна?.. Вось, стары дурань!.. *(Асцярожна заходзіць у пакой.)*

БАЦЬКА. Ну што такое сёння з інтэрнэтам, блііін...

МАЦІ *(Дачцэ, якая ідзе да дзьвярэй).* Ты куды?

ДАЧКА. Табе ж бабка сказала - на блядкі.

БАБКА *(жудасна раве з дзедавага пакоя).* Коляяяя!!! Коляяяя!!! Навооошта!!!

Сьмерць.

Бабка з паляўнічай стрэльбай засланяе дзверы дзядавага пакоя.

БАБКА. Паўтараю: ніхто не войдзе туды, пакуль не прыедзе міліцыя. І ніхто не выйдзе з кватэры.

ДАЧКА. Бліііін! Дайце хоць тэлефон, патэлефанаваць.

БАБКА. Не чапаць нічога, буду страляць. Не прамахнуся, калісьці была Варашылаўскім стралком.

БАЦЬКА. Мама, раптам там...

БАБКА. Я вам не мама, дарагі зяцёк!

МАЦІ. Знайшлі час высвятляць адносіны!

БАЦЬКА. Ну, Яўгенія Львоўна! А калі там нейкія кампраметуючыя дакументы, перадсмяротная запіска, у рэшце рэшт. Хто ведае, што ён мог там напісаць? Навошта смецце выносіць з хаты? Навошта міліцыю ўплятаць?

БАБКА. Міліцыя разбярэцца, разбярэцца ва ўсім.

СЫН. Ды ўжо, канешне, мянты разбярцуца!

МАЦІ. Мама, у бацькі ж былі грошы нейкія, могуць забраць. Да справы прышыюць, даказвай потым...

БАБКА. Міліцыя разбярэцца.

СЫН. Ага, блін, яны тыя самыя, што разбярцуца... *(Спрабуе сесці да кампутара.)*

БАБКА. Я сказала - нічога не чапаць.

СЫН. Баб, ты зусім пальнулася, кампутар прычым? Дзед да яго ніколі не падыходзіў, ён на машынцы друкаваў.

БАБКА. Сядзі і не рыпайся. Міліцыя разбярэцца. Усё можа стаць рэчдокам, такі парадак, я ведаю.

ДАЧКА. Наглядзелася міліцэйскіх серыялаў.

СЫН. Ну, блін, канцлагер нейкі.

БАЦЬКА. Паблінкай мне яшчэ! Яўгенія Львоўна, гэта ж наша агульнае гора, навошта вы так? Мы ўсе родныя людзі...

БАБКА. Успомнілі! Позна, сваячкі. Міліцыя разбярэцца.

ДАЧКА. Толькі адзін званок!

БАБКА. Не чапай тэлефон! І сядзь на канапу!

СЫН. У прыбіральню хоць можна? У мяне жывот баліць. Што мне, усраца тут? *(Атрымлівае па карку ад Маці.)*

БАБКА. Выверні кішэні. Дзе тэлефон?

СЫН (кідае тэлефон на стол). Ну, блііін! (Выходзіць у прыбіральню.)

МАЦІ (плача). Госпадзе, божа, божа... За што нам гэта? І нічога не прадвяшчала, усё было, як заўсёды.

БАБКА (таксама расплакалася). Жыў-жыў чалавек... Ох, Коля-Коля... Што ты нарабіў? За што ты нас так пакараў? Што мы табе зрабілі?

Званок гарадскога тэлефона, усе ўздрыгваюць.

БАБКА. Усім сядзець! Размаўляць буду я. (Падымае трубку.) Да. (Слухае.) Я не жадаю працягваць гэтыя зносіны! Паўтараю: вы мне больш не сяброўка!.. Вось і едзьце ўслед за дачушкай у сваю Амерыку! Вось і ліжыце задніцу свайму Абаме! І наогул, мне некалі з вамі тут, у мяне муж павесіўся! (Кідае трубку і заліваецца слязьмі. Маці спрабуе яе прыабняць.) Усім сядзець на сваіх месцах, страляць буду.

МАЦІ. Мама, не з'язджай з глузду.

БАЦЬКА. Навошта вы пра «павесіўся»? Можна было сказаць, што інфаркт, інсульт нейкі...

БАБКА. Я ўсё жыццё казала праўду. Такая і застануся да смерці. Нядоўга засталася, не хвалойцеся! Вучыце хлусіць сваіх вучняў, малады чалавек. Сваіх дзяцей хлусіць вы ўжо навучылі!

ДАЧКА. Ба, ну ты даеш...

Званок тэлефона. Сын выходзіць з прыбіральні.

БАБКА (падымае стрэльбу.) Сядзець! (Здымае трубку.) Да. (Слухае.) Так, адрас дакладны. Лепш заязджаць з боку школы... Так, праз крывую арку. (Кладзе трубку.) Зараз будуць.

ДАЧКА. Блііін, ну справы нарабіў Дзед...

Следства.

Лейтэнант-следчы сядзіць за часопісным столікам пасярод пакоя, запаўняе пратакол. Маёр-крыміналіст здымае адціскі пальцаў з бутэлек, з посуду, тэлефонаў, халадзільніка, тэлевізара, шафаў, дзвярных праёмаў. Туды-сюды ходзіць па кватэры Сяржант міліцыі, разглядаючы кнігі і альбомы пра жываніс, калекцыю бюстаў Леніна і Сталіна, друкаваны партрэт цяперашняга правадыра нацыі, плакаты рэпераў, насценныя календары з прыродна-ідылічнымі і фрывольнымі фатаграфіямі, царкоўныя календары, калажы з партрэтаў Леанарда Дыкапрыо і іншых галівудскіх кіназорак, калекцыю абразоў, адрэтушыраваныя фатаграфіі продкаў, якімі абвешаны ўсе сцены. Члены сям'і сядзяць, хто дзе апынуўся.

СЛЕДЧЫ (Бабы). Як вы адна маглі зняць яго?

БАБКА. Ну, не зусім адна, зяць трымаў, а я рэзала вяроўку.

СЛЕДЧЫ. Тады навошта кажаце, што адна?

БАБКА. Хіба гэта так важна?

СЛЕДЧЫ. Усё важна. (Піша.)

БАБКА. Я не думаю...

СЛЕДЧЫ. Позна думаць, зараз мы будзем думаць, вам трэба было раней думаць. Колькі гадоў?

БАБКА. Каму, мне?

СЯРЖАНТ. Не вам, а трупу.

СЛЕДЧЫ (дакорліва глядзіць на Сяржанта). Прабачце! Памерламу. Поўных гадоў.

БАБКА. 79. У гэтым годзе рыхтаваліся да юбілею. (Расплакалася. За ёю - Маці і Дачка.)

СЛЕДЧЫ. Прозвішча запісаў, яшчэ раз імя па бацьку - Мікалай...

МАЦІ. Мікалай Андрасавіч.

КРЫМІНАЛІСТ (*выяўляе ў кніжнай шафе некалькі бутэлек гарэлкі*). Арыгінальны бар. (*Следчаму.*) Гэтыя - таксама?

СЛЕДЧЫ. На ўсялякі выпадак. Хоць, вы лепш разумеете, таварыш маёр. (*Маці пільна глядзіць на бацьку, той адводзіць погляд. Следчы заўважае гэта.*) Здымайце-здымайце, усё, як мае быць.

СЯРЖАНТ (*паказвае на партрэт Курта Кабэйна*). Гэта хто?

СЛЕДЧЫ. Адзін самазабойца. (*Бабка, Маці і Дачка гучна ўсхліпнулі.*) Адставіць размовы, таварыш сяржант! Адпраўляйцеся лепш за панятымі, час позні, не хочацца тут да раніцы пратырчаць.

СЯРЖАНТ Ёсць, таварыш лейтэнант. (*Сыходзіць.*)

СЛЕДЧЫ (*вяртаецца да пратакола*). А якой гадзіне знойдзена цела?.. (*Бабка не можа перастаць плакаць.*)

БАЦЬКА. Цела выяўлена ў 21 гадзіну 37 хвілін.

СЛЕДЧЫ. Адкуль такая дакладнасць?

БАЦЬКА. Запомніў, таму як у гэты час сеў за кампутар. У мяне звычка запамінаць час на маніторы.

СЛЕДЧЫ. Добрая звычка. (*Запісвае. Потым - Бабцы.*) Значыць, вы першая ўвайшлі ў пакой. Што заўважылі незвычайнага?

БАБКА. Што я магла там заўважыць незвычайнага? Толькі яго ў пятлі і заўважыла. Больш нічога не бачыла, у вачах адразу пацямнела. Нават не памятаю, як здымалі яго.

СЛЕДЧЫ. Ну, там, мэбля была ссунута ці яшчэ што не так?

БАЦЬКА. Толькі табурэткі з кухні перакулены, астатняе - як звычайна. Ну і, лампа... Ён, калі здымаў, плафон пабіў... Больш нічога, быццам бы...

КРЫМІНАЛІСТ (*выходзіць з дзедавага пакоя*). Хто адвязаў вяроўку?

БАБКА. Мы ёе не адвязвалі, я рэзала нажом.

КРЫМІНАЛІСТ. Якім нажом?

БАБКА. Куханным, якім жа яшчэ. Давайце пакажу.

КРЫМІНАЛІСТ. Да прыезду судмедэксперта ніхто сюды не мае права ўваходзіць. (*Выходзіць у дзядоў пакой*).

БАБКА (*да сям'і*). Усё правільна робяць, усё па законе, як у фільмах паказваюць. Я казалі - міліцыя разбіраецца.

СЫН. Ну, бліііііі!

СЛЕДЧЫ. Хто яго прынёс?

МАЦІ. Быццам бы я.

СЛЕДЧЫ. Быццам бы? Ці сапраўды?

МАЦІ. Здаецца, я... Ведаеце, у такім стане... Не, я прынесла.

КРЫМІНАЛІСТ (*выходзіць з пакоя з куханным нажом у цэлафанавым пакеце*). Гэты?

БАБКА і МАТЬ. Так!

КРЫМІНАЛІСТ. Зразумела. А дзе другі канец вяроўкі?

БАБКА і МАТЬ. Які другі?

КРЫМІНАЛІСТ. У вяроўкі, як вам павінна быць вядома, заўсёды два канцы. Адзін канец ў нябожчыка на шыі, другі павінен быў застацца на кручку, але яго там няма.

БАБКА (*спрабуе ўвайсці ў пакой*). Як так няма?

КРЫМІНАЛІСТ. Паўтараю: туды ніхто не мае права ўвайсці!

СЛЕДЧЫ (*маёру, вельмі ціха*). Ды пачакайце вы, можа яна пад трупам ляжыць, пачакаем судмедэксперта, разбіраемся.

КРЫМІНАЛІСТ (*таксама ціха*). А калі яны дурня валяюць? Чаго чакаць? Пакуль не апамяталіся, трэба адразу. Запіскі перадсмяротнай няма. Лейтэнант, ты колькі гадоў у органах?

СЛЕДЧЫ. Добра, дзейнічайце.

КРЫМІНАЛІСТ (*рашуча і напорыста, Бацьку*). Калі вы так добра памятаеце час, як маглі не запомніць такой важнай дэталі? Яшчэ раз: хто зрэзаў вяроўку?

БАБКА. Я.

КРЫМІНАЛІСТ. А трымаў нябожчыка?

БАЦЬКА. Я.

КРЫМІНАЛІСТ. Выдатна. Хто яшчэ быў у пакоі?

БАЦЬКА. Нікога.

КРЫМІНАЛІСТ (*Маці*). Вы сказалі, што нож з кухні прынеслі вы?!

МАЦІ. Так, але... Я прынесла, але я не заходзіла ў пакой.

БАБКА. Як не заходзіла?

МАЦІ. Або заходзіла... Я не памятаю...

КРЫМІНАЛІСТ. Паўтараю пытанне: колькі чалавек знаходзіліся ў пакоі?

БАБКА. Тры! (*Да сям'і.*) Я ж казалася, ва ўсім разбіраўца!

СЫН. Ну, блііін! (*Спрабуе падсесці да кампутара.*)

СЛЕДЧЫ. Адыдзіце, малады чалавек, ад кампутара і сядзьце на месца.

СЫН. Ну, вааашчэ, блііін!

МАЦІ. Мне здаецца, я проста дала нож мужу і засталася каля дзвярэй. Прабачце, ногі сталі адразу нібы ватныя...

КРЫМІНАЛІСТ. Мужу?

МАЦІ. Ну так.

КРЫМІНАЛІСТ (*Бабы*). А як нож апынуўся ў вас?

БАБКА. Я не памятаю, напэўна, зяць даў.

КРЫМІНАЛІСТ. Неяк усё вельмі забытана.

СЛЕДЧЫ. Ну, усякае можа быць.

КРЫМІНАЛІСТ. Можа быць, вядома, усякае, але не кожны дзень 80-гадовыя старыя ні з таго, ні з гэтага ў пятлю лезуць. (*Бабка, Маці і Дачка заплакалі.*) Значыцца, тры чалавекі былі ў пакоі і ніхто не заўважыў, куды знік кавалак вяроўкі?

СЫН (*Дачцэ, ціха*). Зараз дакажуць, што маці яго зарэзала, бацька атруціў, а бабка дадушыла і з'ела гэтую долбаную вяроўку. Яшчэ і нас туды прыплятуць, менцыры паганя. Сёння твае блядкі адмяняюцца.

ДАЧКА. Заткніся ты! Забі зяпу! Дапіз...ся.

БАЦЬКА. Неяк не звярнулі ўвагі.

КРЫМІНАЛІСТ. Неяк усё забытана ў вашым доме. Значыць, на гэтым нажы я выяўлю кучу адбіткаў - і вашыя, і вашыя, і вашыя?

БАЦЬКА. Напэўна, так.

БАБКА (*Маці, ціха*). Вось малайчына гэты міліцыянт, добра працуе, прафесійна. Калі б усе так працавалі, наколькі было больш парадку ў краіне! (*Бацьку.*) Ой, Сталіна на вас няма!

МАЦІ. Мама, знайшла час!

БАЦЬКА (*Бабы, скрозь зубы*). Яўгенія Львоўна, я вас зараз заб'ю. Сядзіце і маўчыце, вы сваёй балбатнёй ўсіх нас пад манастыр падвядзеце. Потым будзеце палітінфармацыю праводзіць. Адказвайце на пытанні, пакіньце каментары пры сабе.

БАБКА (*скрозь зубы*). Лайно!

БАЦЬКА (*скрозь зубы*). Старая ідыётка. (*Бабка расплакалася ад усяго адразу.*)

МАЦІ (*вельмі ціха*). Мама, ты стрэльбу дзедаву добра схавала?

БАБКА. Не хвалойцеся, не знойдзеце.

БАЦЬКА (*яшчэ цішэй*). Гэтыя б не знайшлі.

КРЫМІНАЛІСТ. Вы скончылі? Я магу працягваць?

Сяржант ўводзіць у кватэру ўскудлачанага старога ў споднім, у цяжкіх чаравіках на басую нагу, у кіцелі з кучай ваенных і працоўных узнагарод.

СЯРЖАНТ. Таварыш лейтэнант, больш ніхто не адкрыў. Я і гэтаму доўга званіў, ён крыху глухаваты, але адразу пагадзіўся дапамагчы.

БАБКА (*радасна*). Добры дзень, Емельян Міронавіч! (*Міліцыянтам.*) Гэта ганаровы грамадзянін горада, знакаміты партызанскі камандзір, пасля вайны працаваў у пракуратуры, шмат гадоў узначальваў яе.

СЯРЖАНТ. Опанькі!

СЛЕДЧЫ. Ты каго прывёў, сяржант?

СЯРЖАНТ. Таварыш лейтэнант, час позні, раён глухі, людзі баяцца адкрываць ноччу. Дзякуй, хоць гэты пагадзіўся. Савецкая закваска ў старога, адразу відаць.

БАБКА. Вітаю вас, Емельян Міронавіч!

СЯРЖАНТ. Вы гучней кажыце, ён дрэнна чуе.

БАБКА. Не вучыце мяне, я ведаю, як ён чуе.

КРЫМІНАЛІСТ. Сяржант, ты другога панятога мне хоць з-пад зямлі, але знайдзі. Бягом марш!

СЯРЖАНТ. Ёсць, таварыш маёр. (*Выходзіць.*)

БАБКА (*вельмі гучна*). Добры вечар, Емельян Міронавіч!

СУПЕР-ДЕД. А?

БАБКА (*яшчэ гучней*). Емяльян Міронавіч, добрага здароўя!

СУПЕР-ДЕД. Што?

СЛЕДЧЫ. Тааак, зразумела. Сядайце, таварыш! (*Паказвае Супер-Дзеду на крэсла. Той садзіцца, напраўляе ордэны і медалі, разглядае тых, хто сабраўся, праз велізарныя дыётрыі.*) Дзякуй, што вырашылі нам дапамагчы. Час позні, але давядзецца крыху пачакаць, пакуль мы...

СУПЕР-ДЕД (*перабівае*). Ну, калі ніхто нічога не тлумачыць і нават не вітаецца, дазвольце мне...

СЫН. Блііін!

СЛЕДЧЫ. Паважаны Емельян Міронавіч! (*Набліжаецца да Супер-Дзеда.*)

СУПЕР-ДЕД. Я ўсё зразумеў, таварыш! Не турбуйцеся. Не трэба тлумачэнняў. Я ўсё адразу зразумеў. Нават больш за тое, я быў гатовы да гэтай сустрэчы, я чакаў яе. Рана ці позна гэта павінна было здарыцца. Я больш за трыццаць гадоў праслужыў у пракуратуры і ўсё разумею. Я ведаю - закон суровы, я разумею правілы гульні, займаюся сваёй справай. Я буду чакаць пратакол. Я паважаю вашу працу.

КРЫМІНАЛІСТ (*Следчаму*). Слухай, можа іншага пашукаем?

СЛЕДЧЫ. Дзе цяпер шукаць? Хоць бы сяржант другога нармальнага знайшоў.

БАБКА. Зусім дрэнны стаў. А які быў мужчына!

МАЦІ. Мама, ты лепш пра сябе і пра нас зараз думай.

Званіць сотавы тэлефон Дачкі.

ДАЧКА. Можна адказаць?

СЛЕДЧЫ (*маёру*) З тэлефонамі скончана?

КРЫМІНАЛІСТ. Так, няхай адкажа. (*Дачцэ.*) Толькі на гучную сувязь пастаў.

ДАЧКА. Ну, блііін! (*Націскае на кнопку.*) Так.

ГОЛАС У ТЭЛЕФОНЕ (*вясёлы, дзявочы*). Прывітанне, гаўно! Чаго не падымаеш?

ДАЧКА. Забі зяпу, я на гучнай сувязі.

ГОЛАС У ТЭЛЕФОНЕ. Я не зразумела, гэта што за падстава была? Гэта ты з імі дамовілася так? Ды я ледзь зліняла адтуль. Гэтыя тваі Цёма з Антохам такія мудакі аказаліся! Асабліва Цёма, ну проста гамон!

ДАЧКА. Не крычы, я на гучнай сувязі.

ГОЛАС У ТЭЛЕФОНЕ. Ды мяне там ледзь не трахнулі ва ўсе дзіркі, а яна на гучнай сувязі, курвіска! сука бл...дзь! (*Дачка скідае званок. Сям'я пранізвае яе позіркамі.*)

МАЦІ. Я табе пашпацырую ў наступны раз.

БАБКА. А я што казала?

КРЫМІНАЛІСТ (*Следчаму, ціха*). Сямейка Адамсаў...

СЛЕДЧЫ (*перабірае на сталае лекі*). Якія лекі ён прымаў?

МАЦІ. Гэта не яго.

БАБКА. Ды ён шмат чаго прымаў.

БАЦЬКА. Ён і сам іх сабе выпісваў, замест лекара.

СЛЕДЧЫ. Ну што ж, выкрыццё пакажа.

БАБКА (*расплакалася*). Госпадзе, за што! Ён так баяўся гэтых лекараў, нават на абследаванні не хадзіў, калі выклікалі. А ці нельга без выкрыцця, таварышы міліцыянеры?

КРЫМІНАЛІСТ (*не вытрымлівае*). Слухайце, вы ўвогуле разумееце, што ў вас у доме шыбенік? І мы пакуль не можам ні запіскі знайсці, ні вяроўкі, ні толку ад вас дабіцца. Вы пакуль усе тут падазраваныя! Так што, сядзіце і адказвайце на пытанні, калі вас пытаюць.

СУПЕР-ДЕД. Цалкам дакладна! Парадак ёсць парадак! Я чакаю, таварышы!

СЫН. Ну, блііін!

БАЦЬКА. Паблінкай яшчэ тут мне!

КРЫМІНАЛІСТ. Бацька мае рацыю, малады чалавек.

Сяржант амаль запіхвае ў кватэру пакамячанага выгляду нецвярозую бабу, якая моцна паходзіць на бамжыху.

БАБКА. Гэтай нам і не хапала тут.

СУСЕДКА (*крычыць*). За што, таварыш паліцэйскі? За што, таварыш паліцэйскі?

СЯРЖАНТ. Я табе дам «паліцэйскі»!

СУПЕР-ДЕД. Паліцэйскі?

СУСЕДКА. Што я такога зрабіла? Што, ужо нельга ў начнік за чырвоненькім схадзіць?

СЛЕДЧЫ. Ну, ты, сяржант, сёння бажыш! Дзе ты гэта знайшоў?

СЯРЖАНТ. Ну, таварыш лейтэнант, дзе іх яшчэ шукаць? Ноч на двары, усе суседзі спяць, ні адно акно не гарыць. Вось, гэтая з суседняга пад'езда выходзіла. Толькі супраціўляецца трохі. Я падумаў, вы яе пераканаеце, што гэта ў яе інтарэсах, самі ж бачыце, што за персанаж.

КРЫМІНАЛІСТ. Ну, кадры! З кім даводзіцца працаваць!

СУСЕДКА. Іду сабе, нікога не чапаю, і раптам гэты паліцэйскі на мяне накідваецца! А, можа, я ў аптэку іду, можа мне кепска з сэрцам стала сярод ночы. Можа, я без лекаў здохну праз гадзіну! Вас жа потым судзіць будучы! (*Зрываецца.*) Мянты паганяны, ваўкі ганебныя! Людзі, дапамажыце, гвалцяць!

СУПЕР-ДЕД. Што яна кажа?

СЫН. Ну, блііін!

КРЫМІНАЛІСТ. Так, зразумела. Сяржант, дапамажы. (*Бяруць суседку за каўнер і цягнуць да Дзедавага пакоя.*)

СУСЕДКА (*яшчэ мацней*). Сукі! Мянты сьмярдзючыя! Я Вавану скажу, ён вас усіх парэжа! Я сама вас парэжу! (*Спрабуе падбегчы да акна.*) Ваван, Ваван! Мянты гвалцяць!

СУПЕР-ДЕД. Што яна кажа?

СЫН (*раве яму ў вуха*). Што яе гвалцяць!

СУПЕР-ДЕД. Зразумела, не крычыце на мяне.

СЫН. Ну, блііін!

КРЫМІНАЛІСТ (*расчыняе дзверы пакоя, запальвае там святло, Суседка адразу затыкаецца, убачыўшы нябожчыка*). Яшчэ адно слова - і з табой будзе тое ж самае.

СУСЕДКА (*адразу супакоілася*). Зразумела.

КРЫМІНАЛІСТ. А будзеш сябе добра паводзіць, проста паставіш подпіс ў пратаколе.

СУСЕДКА. Ніякіх маляў падпісваць не буду.

КРЫМІНАЛІСТ. Ды суцішся ты! Панятой будзеш, проста панятой, зразумела?

СУСЕДКА. Проста панятой, зразумела.

СЛЕДЧЫ. Ну, вы майстар пераканання, таварыш маёр.

СУСЕДКА. Проста панятой, зразумела.

КРЫМІНАЛІСТ. Паслужы з маё, не такому навучышся.

СУСЕДКА. Проста панятой, зразумела. Зараз можна ісці? *(Накіроўваецца да дзвярэй.)*

СЯРЖАНТ. Я цябе зараз заб'ю! Сядзь і сядзі, пакуль не дазваляць.

КРЫМІНАЛІСТ. Падпішаш пратакол, тады будзеш вольная. А калі не, зараз пойдзем да цябе, праверым прапіску ў твайго Вавана.

СУПЕР-ДЕД. А за што яе арыштавалі?

СЫН і ДАЧКА *(хорам)*. Ну, блііін!

БАБКА. А, можа, усё ж такі можна без выкрыцця?

ДАЧКА. Мама!

СЛЕДЧЫ *(спакойна, працягваючы запаўняць пратакол)*. Выкрываць будзем.

СУСЕДКА *(Бабцы пра нябожчыка)*. Гэта вы яго таго?

БАБКА. Адсуньцеся ад нас.

МАЦІ. І не дыхайце ў наш бок.

СЫН. Блііін!

КРЫМІНАЛІСТ *(Сыну)*. Табе бацька што сказаў? *(Бацьке.)* Сядзьце да стала.

Допыты.

Бацька садзіцца да часопіснага століка. Пачынаецца хуткі скрыжаваны допыт.

СЛЕДЧЫ. Колькі вы сёння выпілі?

БАЦЬКА *(разгубіўся)*. Трохі.

КРЫМІНАЛІСТ. Трохі, гэта колькі?

БАЦЬКА. Ну, як заўсёды - пару шклянак.

СЛЕДЧЫ. Калі вы ўвайшлі ў дом, што незвычайнага заўважылі? Адказвайце хутчэй.

БАЦЬКА. Усё як звычайна. Можа быць, толькі...

КРЫМІНАЛІСТ. Што толькі?

БАЦЬКА. Ды нічога, наўрад ці гэта мае значэнне.

КРЫМІНАЛІСТ. Гэта нам разважаць. Што «толькі»?

БАЦЬКА. Ну, у Дзеда былі праблемы са страўнікам, наступствы ваеннага дзяцінства...

СЛЕДЧЫ. І?!

БАЦЬКА. А сёння ён не хадзіў у туалет, здаецца.

КРЫМІНАЛІСТ. Што вы нам галаву дурыце! Натуральна, не хадзіў, калі павесіўся.

БАЦЬКА. Вы прасілі пра ўсялякую дробязь. Больш я нічога не заўважыў. Звычайны парадак.

СЛЕДЧЫ. Калі гэта можна назваць парадкам.

КРЫМІНАЛІСТ. Піць менш трэба.

СЛЕДЧЫ. У якіх адносінах вы былі з нябожчыкам?

БАЦЬКА. А ў якіх адносінах можна быць з цесцем?

СЛЕДЧЫ. Тут мы задаем пытанні.

БАЦЬКА. Усё, як ва ўсіх. Лепш, чым з цешчай.

КРЫМІНАЛІСТ. Калі вы размаўлялі з нябожчыкам апошні раз?

БАЦЬКА. Апошні раз?... *(Задумваецца.)*

СЛЕДЧЫ. Вы ўвогуле з ім размаўлялі?

БАЦЬКА. Ну так. Ён вечарамі нам чытаў свае ўспаміны.

КРЫМІНАЛІСТ. Вас не пытаюць, што ён вам чытаў. Вас пытаюць, калі вы зь ім размаўлялі апошні раз? Калі вы размаўлялі з ім?

БАЦЬКА. Не памятаю... Можа, 9 траўня... не памятаю дакладна...

СЛЕДЧЫ. Навошта вы тэлефанавалі сёння па гэтым нумары пятнаццаць разоў?
(Паказвае нумар.)

БАЦЬКА. Пятнаццаць разоў?

СЛЕДЧЫ. Так, пятнаццаць. І яшчэ сем СМС на той жа нумар.

БАЦЬКА. Размаўляйце, калі ласка, цішэй, таварышы. Я потым усё растлумачу.

КРЫМІНАЛІСТ. Потым будзе суп з катом. Адказвайце.

СЛЕДЧЫ. Вы ведаеце гэты нумар? *(Паказвае нумар.)* Ці скажаце, што нехта скарыстаўся вашым тэлефонам?

БАЦЬКА. Дзеля Бога, цішэй.

СЛЕДЧЫ. Зачытаць тэкст паведамленняў?

БАЦЬКА. Пабойцеся Бога... Ну, вы ж мужыкі, таварышы. Няўжо не разумееце.

КРЫМІНАЛІСТ. Мы ўсё разумеем, нават больш, чым вы думаеце.

СЛЕДЧЫ. У доме адбылося самагубства. Ці забойства. І прыкладна ў гэты ж час вы адпраўляеце СМС за СМС, тэлефануеце пятнаццаць разоў па адным нумары. Ці не дзіўна?

БАЦЬКА. Гэта ніяк не звязана.

КРЫМІНАЛІСТ. Гэта нам разважаць. Каму вы тэлефанавалі?

БАЦЬКА. Гэта адзін калега... *(Крыміналіст рагатнуў.)* Адна калега... Студэнтка...

Малая дзяўчына... Яна не мае ніякага дачынення...

СЛЕДЧЫ. Ясна. Будзем правяраць. Пакуль вольныя. Паклічце жонку.

СУПЕР-ДЕД. Калі мая чарга?

СЛЕДЧЫ. Прабачце, Емельян Міронавіч, яшчэ трэба пачакаць!

СУСЕДКА. Я прашу мяне першую прапусціць, я ўсё ж такі жанчына.

БАБКА. Жанчына яна! Як можна дакаціцца да такога жыцця?

КРЫМІНАЛІСТ *(Суседцы).* Пардон, мадам! Што, буксы гараць?

Да століка падсаджваецца Маці. Пачынаецца хуткі допыт.

СЛЕДЧЫ. Значыцца, вы першая ўвайшлі ў кватэру?

МАЦІ. Дзяцей яшчэ не было.

СЛЕДЧЫ. Што незвычайнага заўважылі?

МАЦІ. Што бацька не хадзіў у туалет.

КРЫМІНАЛІСТ. Што вы ўсе, з глузду з'ехалі з гэтым туалетам?

МАЦІ *(заплакала).* Ведаеце, калі ў чалавека паўстагоддзя дрэнна гатую страўнік, а пад старасць яшчэ і праблемы з прастатай...

СЛЕДЧЫ. Добра. Што яшчэ заўважылі?

МАЦІ. Яшчэ?.. Яшчэ заўважыла, што ў халадзільніку скончыліся яйкі...

КРЫМІНАЛІСТ. Прычым тут вашыя яйкі?

МАЦІ. Я планавала смажыць дранікі, а без яек якія дранікі? Прышлося тэлефанаваць сыну, каб ён купіў па дарозе.

СЛЕДЧЫ. Што яшчэ?

МАЦІ. Што яшчэ? Яшчэ ён купіў бутэльку нішчымнага алею.

КРЫМІНАЛІСТ *(ледзь стрымліваецца).* Усё?

МАЦІ. І два ёгурта...

СЛЕДЧЫ *(раззлаваўся).* Што-што?

МАЦІ. Два ёгурта... *(Расплакалася.)* Тата любіў ёгурт, ён дапамагаў яму пры завалах... Вы прабачце мяне, я дрэнная дачка... Я вельмі дрэнная дачка... Я недагледзіла... Я магла дагледзець, ён бы яшчэ доўга жыў, з гэтымі болькамі можна доўга жыць, я не дагледзела... Кожны дзень гэтыя гатаванні... Дзеці ўвесь час забіралі: таму - зацыраваць, таму-пагладзіць, таго-вылечыць... Усё думала, раз бабуля пакуль на нагах - хай сама з ім важаецца... Ён жа такі капрызны быў у апошні час, нічога яму не кажу. І ў ежы заўсёды пераборлівы быў, хоць і з простаай сям'і, не з арыстакратаў... Вось толькі ёгурт любіў, а так яму зусім нічога і не трэба было... Прабачце, можа я не тое нешта... Зараз самі будзем жэрці гэты ёгурт... Прабачце, я дрэнная дачка...

СЛЕДЧЫ. У паводзінах свайго мужа заўважалі ў апошні час змены?

МАЦІ. Якія змены?

СЛЕДЧЫ. Ну, неадэкватныя паводзіны. Ён п'е?

МАЦІ. Ну што вы, усё, як у людзей, усё, як ва ўсіх.

СЛЕДЧЫ. Адносіны з цесцем?

МАЦІ. Ды якія ў яго адносіны з цесцем? Ён жа ўвесь час на працы, паўтары стаўкі, амаль дзве. Ён вельмі траціцца, вельмі змораны прыходзіць пасля лекцый. Студэнты, яны ведаеце, цяпер малаадукаваныя, нічога не хочуць...

СЛЕДЧЫ. Мы пра цесця.

МАЦІ. Адносіны з цесцем? - Толькі ўвечары за сталом, вось і ўсе адносіны. Муж вельмі стамляецца на працы, вельмі, а адпачываць - не адпачывае зусім.

СЛЕДЧЫ (*пераглянуўся з Крыміналістам*). Паклічце сына. (*Маці павольна ўстае і ідзе да Сына.*) Хаця не, не трэба.

МАЦІ. Дачку?

СЛЕДЧЫ. Не трэба.

КРЫМІНАЛІСТ (*Следчаму, з дакорам*). Ну, ну, табе сёрбаць, калі што.

СЛЕДЧЫ. Бабулю вашу паклічце.

СУСЕДКА. Чуеш, начальнік, доўга яшчэ?

СЛЕДЧЫ. Пачакае твой Ваван... Сяржант, ты там не заснуў?

СЯРЖАНТ (*прачынаецца*). Ніж не.

СЛЕДЧЫ. Прагуляйцеся з ёй трохі, папярэдзьце Вавана, што яго дама сэрца сёння вернецца позна. Толькі яе вярні.

СЯРЖАНТ. Ёсць. (*Выходзіць з Суседкай.*)

Да століка падсаджваецца Бабка.

БАБКА. У мяне няма ніякіх сакрэтаў. Я ўсё раскажу, як на духу. Па родзе сваёй працы - шмат гадоў была сакратаром партыйнай арганізацыі - я ўвесь час кантактавала з вашай арганізацыяй. Органы правапарадку рэгулярна ставілі нас у вядомасць аб розных правапарушэннях, якія адбываліся з сябрамі партыі. Раней быў парадак: ні водная справа не заставалася без пакарання. Строгая вымова, персанальная справа! Магчыма, камусьці я здавалася жорсткім кіраўніком, але час таго патрабаваў. Уласна, толькі дзякуючы прынцыповасці радавых сяброў партыі і быў парадак у краіне. Так, здараліся перагіны...

СЛЕДЧЫ. Як вас завуць?

БАБКА. Яўгенія Львоўна.

СЛЕДЧЫ. Яўгенія Львоўна, калі вы апошні раз заходзілі ў пакой да мужа?

БАБКА (*разгубілася*). Навошта? Не разумею пытання.

КРЫМІНАЛІСТ. Вы часта заходзілі ў пакой Мікалая Андросавіча?

БАБКА. Ён не любіў, калі ў яго прыбіралі. Прыбіраўся сам. Калі хто-небудзь выпадкова варушыў у яго на сталае паперку - мог зладзіць скандал, таму... (*Задумалася.*)

СЛЕДЧЫ. Таму... Вы туды не заходзілі?

БАБКА (*думае ўслых*). Лячыўся ён таксама сам. Еў на кухні...

КРЫМІНАЛІСТ. Вы можаце апісаць яго пакой, раскажаць, што і як там ляжыць?

БАБКА (*пасля паўзы*). Ну, там... Стол пісьмовы, паліцы, кнігі... Я не памятаю... Я зусім не памятаю... Зусім...

КРЫМІНАЛІСТ. Тады навошта вы казалі, што не заўважылі ніякіх зменаў у пакоі?

БАБКА. Я так сказала?

СЛЕДЧЫ (*наказвае пратакол*). Вось.

КРЫМІНАЛІСТ. У што ён быў апрануты, калі вы яго здымалі?

БАБКА. Ну, як звычайна - фланелевыя спартыўныя штаны, кофта старая... Ці швэдар, здаецца... Шкарпэткі ваўняныя... Ці...

СЛЕДЧЫ (*Крыміналісту*). Пакажыце. (*Маёр прыадчыняе дзверы дзедавага пакоя, Бабка падыходзіць, глядзіць на нябожчыка.*) Бачыце? Ён сам пераапануўся?

КРЫМІНАЛІСТ. Як на вяселле збіраўся, напэўна, лепшы касцюм, а вы і не заўважылі?

БАБКА. Госпадзе, Божа, Коля, навошта?.. *(Расплакалася.)*

СУПЕР-ДЕД *(ўстае)*. Я маю права паглядзець? Што там такое?

СЛЕДЧЫ. Крыху пазней, Емельян Міронавіч.

Судмедэксперт.

СУДМЕДЭКСПЕРТ *(уваходзіць)*. Ну, што тут у вас?

КРЫМІНАЛІСТ. Чаго так доўга?

СУДМЕДЭКСПЕРТ. Скажыце дзякуй, што не ранідай. Тры трупы на раёне. Выбітны атрымаўся дзень!

БАБКА. Што робіцца ў краіне, што робіцца!

КРЫМІНАЛІСТ. Вы не за краіну хвалойцеся, а за сябе. Калі не знойдзем вяроўку...

МАЦІ. Мама, замоўкні.

СУДМЕДЭКСПЕРТ. Паказвайце.

КРЫМІНАЛІСТ *(адчыняе дзверы.)* Стары, 80 гадоў.

БАЦЬКА. Яўгенія Львоўна, хопіць іх дражніць.

БАБКА *(скрозь зубы)*. Лаўно!

МАЦІ *(Бацьке)*. Маўчы хоць ты, калі ласка!

СЫН. Бліііі! Калі мы спаць ляжам?

БАЦЬКА. Дзед павесіўся, а гэтаму спаць! Можа, табе торцік па такім выпадку купіць!

СЫН. Калі дзед павесіўся, дык зараз не спаць і не есці?

БАЦЬКА. Можа, табе яшчэ целік ўключыць, палахаеш разам з Ваней Ургантам!

ДАЧКА. Ды забіце зяпы вы абодва. *(Сыну.)* Будзь мужыком.

СЫН. Во, бліііі, дае малая!

СЛЕДЧЫ. Трупавозку на якую гадзіну выклікаць? *(Родныя расплакаліся.)*

СУДМЕДЭКСПЕРТ *(глядзіць на ніх.)* І што?

СЛЕДЧЫ. Пакуль нічога, цябе чакаем.

СУДМЕДЭКСПЕРТ. Ясна, кліч панятых. Трупавозку хай недзе праз гадзіну падгоняць. Паехалі. *(Заходзіць у пакой Дзед.)*

СЛЕДЧЫ. Дзе гэты сяржант ўвесь час прападае? Набяруць жа кадраў! *(Супер-Дзеду.)*

Прашу вас, Емельян Міронавіч!

СУПЕР-ДЕД. Што-што?

КРЫМІНАЛІСТ. Ідзіце за намі.

СУПЕР-ДЕД. Ужо? А чаму без допыту?

Панятыя.

У кватэры гармідар, усе дзеючыя асобы - на сцэне. На дыване ляжыць накрыты прасцінаю Дзед. З яго пакой міліцыянт выносяць і выносяць рэчы, запаўняючы імі ўсю кватэрную прастору: табурэт, звязкі кнігі, падышўкі старых газет, фотаальбомы, пачкі савецкіх грамат, альбомы з маркамі і газетнымі выразкамі, скрынкі старых фотаздымкаў, фотанавелічальнік, старыя фотаапараты, бутэлькі з наліўкамі, шклянныя слоікі з марынадамі і квашаннямі, друкавальную машынку, горы рукапісаў, латкі з памідорнай рассадай...

СУСЕДКА *(суправаджае з'яўленне кожнай новай рэчы каментарамі)*. Вось даюць... Во зажэрліся!.. Вось распанелі????? !.. Во даюць, камунакі недарэзаныя!..

БАБКА *(Маці)*. Я не вытрымаю, я яе зараз!

МАЦІ. Мама, трымай сябе ў руках.

КРЫМІНАЛІСТ *(Суседцы)*. Так, адышла адсюль, села там і рот - на замок.

СЛЕДЧЫ *(перабіраючы паперы)*. Ён пісьменьнік?

БАБКА. Член саюза журналістаў.

СЛЕДЧЫ. Значыць, журналіст.

БАБКА. Кажу, не проста журналіст, а член саюза журналістаў.

МАЦІ. Мама, ну якая розніца, божа.

БАБКА. Вядома, вам ніякай розніцы.

СЛЕДЧЫ. А перадсмяротнай запіскі не пакінуў... А фатаграфій колькі! *(Паказвае фота.)*

Гэта хто? Твар знаёмы, здаецца.

МАЦІ. Гэта тата з Машэравым.

БАЦЬКА *(ціха).* Але... Твар знаёмы.

БАБКА. Каму гэтыя фатаграфічныя карткі цяпер дастануцца? У сметнік пасля маёй смерці выкінеце, так?

БАЦЬКА. Яўгенія Львоўна...

БАБКА. Ды вы і мяне з радасцю бы ў сметнік выкінулі.

МАЦІ. Мама, пабойся Бога, што ты кажаш!

КРЫМІНАЛІСТ *(радні, выносячы бензапілу.)* Навошта тут бензапіла?

МАЦІ. Тата быў заўзяты лецішнік.

КРЫМІНАЛІСТ. Так трымаў бы пілу на лецішчы.

БАЦЬКА. Ён яе на зіму заўсёды дадому прывозіў, баяўся, што на лецішчы выкрадуць.

КРЫМІНАЛІСТ. А чаму яна пад ложкам ляжыць?

БАБКА. А чаму нельга пад ложкам? Гэта забаронена законам?

МАЦІ. Мама, спакойней.

СЛЕДЧЫ. Сапраўды. Усё ж так лагічна, таварыш маёр.

СУСЕДКА. Арыштуйце іх усіх, таварыш палкоўнік. Будуць ведаць, як на народнай шыі сядзець!

СУПЕР-ДЕД. Іх арыштуюць?

СЛЕДЧЫ *(паказвае на скрыні з расадай).* А чаму расада ў яго пакоі?

МАЦІ. Таму што там - сонечны бок.

БАЦЬКА. Я ж кажу, ён заўзяты лецішнік, усё рабіў сам, і памідоры сам садзіў, нікому не давяраў.

СЛЕДЧЫ. Самазабойца пасадзіў перад смерцю памідоры. Усё сыходзіцца, усё лагічна.

СУСЕДКА. Камунякі, буржуі недарэзаныя!

СЛЕДЧЫ *(Сяржанту).* Я не зразумеў, дзе гэта яна дагналася? Я цябе навошта да яе прыставіў?

СЯРЖАНТ. Таварыш лейтэнант, яна сказала, што гэта лекі, што без лекаў прыступ пачнецца.

СЛЕДЧЫ. Ну, кадры! З кім даводзіцца працаваць!

КРЫМІНАЛІСТ *(выносіць скрыню рарытэтнай гарэлкі савецкі часоў).* Ну нічога сабе! Колькі ж гэтаму скарбу гадоў?

БАЦЬКА *(Маці, якая выразна глядзіць на яго).* Прычым тут я?

БАБКА. Я і забылася пра яе. Гэта яшчэ «Андропаўка», на чорны дзень куплялі... Вось і надышоў гэты дзень. Ах, Коля, Коля... *(Расплакалася.)*

СУСЕДКА *(раве, як рэзаная).* Бендэраўцы! Бендэраўцы!

СУПЕР-ДЗЕД. Значыць, усё ж такі бендэраўцы! Я так і зразумеў!

СУСЕДКА. Мала мы вас на Перакопе рэзалі! Таварыш палкоўнік, канфіскауйце ўсё і аддайце простаму народу. Аддайце мне хоць бы гэтую бензапілу. А яшчэ лепш - вось гэтую скрыню. *(Паказвае на гарэлку.)* Вы ж сапраўдны палкоўнік, таварыш палкоўнік?

КРЫМІНАЛІСТ *(Сяржанту).* Я доўга гэта буду слухаць?

СЯРЖАНТ *(на вуха Суседцы).* Я табе зараз у пысу дам, калі не заткнешся.

СУСЕДКА. Дзякуй, пераканалі, маўчу.

КРЫМІНАЛІСТ *(выносіць запlechнік, вынімае з яго шапку-балаклаву, болтарэз, заляпаныя пальчаткі, вяроўкі, адмычкі і балончыкі з фарбай).* Так!

КРЫМІНАЛІСТ (*складае ў партфель свае пакуначкі і склянчкі*). Больш тут няма чаго рабіць.

СЛЕДЧЫ (*Судмедэксперту*). У вас усё?

СУДМЕДЭКСПЕРТ (*дапісвае паперу*). Заканчваю.

СЛЕДЧЫ. Емельян Міронавіч! Прачытайце, калі ласка, гэты пратакол і распішыцеся.

СУПЕР-ДЕД (*ўстае ва ўвесь рост, звонячы медалямі*). Ну што ж, значыць прыйшла і мая чарга. Не думаў я, што ўсё будзе так хутка, без усялякага суда і практычна без следства.

Але я сам - былы пракурор і многае пабачыў у сваім жыцці. Бачыў і не такія гамон. Ведаў і не такое беззаконне. Ледзь застаўся жывы ў вялікіх чыстках.

СЛЕДЧЫ. Емельян Міронавіч, потым пагаворым пра гісторыю, няма часу. Вы прачытайце пратакол, калі ласка.

СУПЕР-ДЕД. Не хвалойцеся, я падпішу ўсё, што вы мне падсунеце. Я ведаю правілы гульні, катаванняў не спатрэбіцца.

КРЫМІНАЛІСТ. Што ён вярзе?

СУДМЕДЭКСПЕРТ. Дзе вы яго знайшлі?

СЛЕДЧЫ (*наказвае на Сяржанта*). Гэты прывёў.

СУДМЕДЭКСПЕРТ. Хлопцы, вы тут разбірайцеся хутчэй, я хачу дадому да світанка трапіць, у мяне жонка цяжарная.

СУПЕР-ДЕД. Так, я прызнаю, што падтрымаў змоўшчыкаў. Магчыма, гэта была мая тактычная памылка. Але я і цяпер упэўнены, што толькі ГКЧП магло выратаваць краіну. Напэўна, я павінен быў пусціць сабе кулю ў лоб, як Барыс Пуго, але не знайшоў у сабе сілы. І зараз вымушаны сёрбаць наступствы сваёй баязлівасці.

БАБКА. Вы ні ў чым не вінаватыя, Емельян Міронавіч. Вы пражылі доўгае, годнае жыццё.

КРЫМІНАЛІСТ. Ды што ж такое сёння?

СУДМЕДЭКСПЕРТ. Што за партсход?

СЛЕДЧЫ. Я ўжо нічога не разумею. Дарагі Емельян Міронавіч!

СУПЕР-ДЕД. Прашу не перабіваць мяне, малады чалавек! Нават у гады вялікага тэрору абвінавачанаму давалі апошніяе слова!

БАБКА. Емельян Міронавіч, вы - сапраўдны камуніст! Я вас заўсёды паважала і нават любіла. Прабачце, што даводзіцца казаць гэта над трупам мужа.

МАЦІ. Мама, ты звар'яцела.

БАБКА (*Маці*). Можа быць, у мяне ўжо не будзе магчымасці сказаць гэта.

СУПЕР-ДЕД (*Бабы*). Я не чую, што вы мне кажаце. (*Працягвае.*) Так, я больш за 50-ці гадоў быў сябрам камуністычнай партыі, я не здаў у райкам свой партбілет, вось ён!

(*Дастае з пінжака чырвоную кніжачку.*) І калі мне наканавана быць павешаным, як гэтаму няшчаснаму старому, я памру з высока паднятай галавой і чыстым сумленнем!

СУДМЕДЭКСПЕРТ (*смяецца*). Ну, хлопцы, вы і трапілі!

СЛЕДЧЫ. Сьмешна яму! Рабіць што будзем? У старога зусім дах з'ехаў.

КРЫМІНАЛІСТ. Лейтэнант, я сваю справу зрабіў. Разбірайся сам. Вось табе і супер-дзед!

СЛЕДЧЫ (*Сяржанту*). Ну, блядзь, па поўнай адграбеш!

СУПЕР-ДЕД. Я бачу замяшаньне ў вашых шэрагах. Вы думалі, са мной, старым партызанам, так лёгка справіцца!

БАБКА. Мы з вамі, Емельян Міронавіч!

СУПЕР-ДЕД (*Бабы*). Я чую, чую голас народа! (*Міліцыянтам.*) Навошта вы прывялі сюды гэтых няшчасных? (*Паказвае на дзядаву радню.*) Вы думалі ператварыць іх у саўдзельнікаў, вы вырашылі іх зрабіць панятымі ў вашым злачынным даследванні?

(*Крыміналіст нервова стукае алоўкам па стале.*) Я бачу вашыя дрыготкія рукі. Вы баіцеся! Вы ведаеце, што нашчадкі не даруюць вам вашых злачынстваў! Ну, страляйце, вешайце, чаго вы чакаеце! А, не можаце, кішка тонкая! Баязліўцы! Калі вы не можаце справіцца з адным старым, што вы можаце зрабіць з усім народам?

КРЫМІНАЛІСТ. Цікавае кіно атрымліваецца. Які сёння дзень?

СЛЕДЧЫ. Думаю, пятніца, 13.

СУПЕР-ДЕД. Што вы там шэпчыце, фашысцкія прыхвасцені? Не дабілі мы вас! А цяпер павылазілі са сваіх нораў, бендераўскіе выблядкі, захапілі ўладу, помнікі валіце нашыя! Бійце, ламайце, страляйце, нацыяналісты праклятыя! Прыбраліся ў свае бендераўскія зноскі. Начапілі свае фашысцкія свастыкі! Дзе вы адкапалі гэтую форму? *(Міліцыянты разглядаюць свае пагоны і шаўроны.)* Амерыканскія спонсары падкінулі?

КРЫМІНАЛІСТ. Што ён вярзе? Сяржант, ты яго з Украіны прыпёр?

СЯРЖАНТ. Таварыш маёр, галаву на адсячэнне даю: ён са 140-ой кватэры.

СЛЕДЧЫ. Нагледзеўся стары навін, усё у башцэ пераблыталася... *(Забірае ў Супер-Дзеда пратакол.)*

СУПЕР-ДЕД. Ага! І без пратаколу можна? Ну што ж, прыступайце, карнікі! Вам не забраць нашай перамогі! І Крым - наш, наш, наш! *(Спявае.)* Этот день победы, порохов пропах, это праздник со слезами на глазах...

БАБКА *(падхоплівае).* Это радость...

СЛЕДЧЫ *(зірнуўшы на мірна захропшую Суседку).* Блядзь! Яшчэ гэтая!.. Ну, пі...ец!

СУДМЕДЭКСПЕРТ *(нагледзеўшы на нумар, які высвяціўся на сотавым).* Трупавозка прыехала.

Перад раніцай.

МАЦІ *(раве).* Я табе верыла!.. Я табе так верыла!.. Як ты мог?

БАЦЬКА. Так атрымалася.

МАЦІ. Так атрымалася ў яго!.. Госпадзі, сорам які!.. Пры дзецях, пры маме, пры суседзях – СМС, запіскі гэтыя! Дзённік блядуна-пісьменніка ён веў! Дастаеўскі! Дзякуй Богу, тата своечасова павесіўся, не ўбачыў гэтай ганьбы!

БАЦЬКА. Ну, што ты такое кажаш!

МАЦІ. Праўду, праўду кажу!..

БАЦЬКА. Не грашы.

МАЦІ. Гэта ён мне кажа! Гэта я - не грашы!

БАБКА *(выглядае з свайго пакоя).* Хопіць на сёння. Пасьпіце, заўтра працягнеце сваю лаянку.

БАЦЬКА. Прабачце, Яўгенія Львоўна.

МАЦІ. Мама, пакінь нас у спакоі. *(Бацьке.)* Якая я сляпая дура! І з кім? - з малалеткай, на дваццаць гадоў маладзейшая! Ёй хоць 18 гадоў ёсць, ці нам яшчэ артыкул за педафілію прышыюць?

БАЦЬКА. Што ты нясеш?

МАЦІ. Хто, хто, хто гэтая шлёндра? Што ты маўчыш, я ўсё роўна дазнаюся. *(Трасе агульным шыйткам, Бацька спрабуе вырваць.)* Не падыходзь да мяне! *(Бацька падыходзіць.)* Я кінуся ў акно. *(Забіраецца на падваконнік.)* Яшчэ крок, і будуць два трупы! *(Трашчыць, расхінаючыся, залепленае на зіму акно, у пакой сыплецца снег.)* Мне ўжо ўсё роўна.

БАЦЬКА *(адступае, асядае на падлогу).* Госпадзе, за што?

Забягае Дачка, спрабуе абняць Маці. Бабка і Сын стаяць у дзвярных праёмах.

МАЦІ. Не чапайце мяне, не чапайце! Вось, дзеці, глядзіце на вашага татачку! Ён вас здрадзіў, ён вашу маму здрадзіў, праманяў на шлёндру малалетнюю! Вы яму не патрэбныя, я яму не патрэбная. Яму разнастайнасці на старасці гадоў захацелася! Вядома, жонка старая, жонка непрыгожая, жонка тоўстая! А вакол такія дзяўчынкі-прыпевачкі круцяцца! Гэта не старая жонка, замотаная кухняй і працай!

БАБКА. Я табе даўно казалы – трэба разводзіцца.

БАЦЬКА *(выштурхвае Бабку і з грукатам зачыняе дзверы).* Дабранач, Яўгена Львоўна!

БАБКА. Што мне тут разумець? Муж здрадзіў. Ай-яй-яй! Якая сусветная падзея! Якая трагедыя! Усе мужыкі здраджваюць. Ты думаеш, твой тата заўсёды дамасед быў? Ого-го! Па маладосці такой хадок быў, твой блядун яму ў падноскі не падыходзіць. Калі б я з-за кожнай здрады з вокнаў скакала... Кожны год сабе пуцёўку ў санаторый або дом адпачынку выбіваў, а з намі - толькі адзін раз з'ездзіў, на Сьвіслач. Вы тады маленькія былі, не памятаеце ні чорта.

МАЦІ. Я памятаю. Неграў памятаю, яны мне жураўлікаў папярковых рабілі.

БАБКА. Неграў не памятаю. Якія негры ў савецкім санаторыі?

МАЦІ (*садзіцца на падваконнік*). Адкуль я ведаю?... Як ты яго аднаго адпускала? Няўжо не баялася?

БАБКА. Баялася - не баялася... Захоча мужык сысці - нічога не спыніць. Значыць, адчувала, што не сыдзе нікуды. Вельмі ўжо ён вас з Ванем любіў. (*Расплакалася.*) Госпадзі, патэлефанаваць яму забыліся! Ён жа можа не паспець на пахаванне з сваёй Самары. Хіба што, самалётам. Ноч на двары, божа. Не, трэба зараз жа тэлефанаваць.

МАЦІ. Абавязаны паспець, тата яго больш за мяне любіў.

БАБКА. Зараз яшчэ будзем памерам любові мерацца, каго бацькі болей любілі.

МАЦІ. А што, не так?

БАБКА. Дурніца ты, што яшчэ сказаць. Дура і ёсць дура. (*Бацьку.*) Выйдзі, зяцёк, на пару хвілін. (*Бацька выходзіць.*) І не дзіва, што ён па маладых бегает. Ты паглядзі на сябе. На каго падобная? Ты калі ў цырульні была? Або думаеш: корміш, абмываеш яго, і так хопіць? А кахання ў кожным узросце не хапае. Вось і Колю, напэўна... Ах, Коля-Коленька, прабач мяне, дурніцу старую... (*Расплакалася, потым узяла сябе ў рукі, рэзка Маці.*) Ты калі з ім спала апошні раз?

МАЦІ. Мама, пры дзіцяці!

БАБКА. Ой-ёй-ёй, пры дзіцяці!

МАЦІ (*спускаецца з падваконніка, Дачка дапамагае ёй зачыніць акно*). Даруй.

БАБКА. Бог даруе. Дзе тэлефон Ванін запісаны? Ніколі нічога ў гэтым доме не знойдзеш. (*Рыюцца ў паперах. На падлогу падае лісток паперы.*) Што гэта?

МАЦІ (*чытае*). Зараз...

БАБКА. Што там?

МАЦІ. Тое, што міліцыянты шукалі. Запіска перадсмяротная.

БАБКА. Што ён напісаў? (*Маці чытае, маўчыць.*) Што там? (*Маці чытае, маўчыць.*) Не палохай. Што там? (*Маці глядзіць на Бабку, маўчыць.*)

БАБКА (*ледзь стрымлівае слёзы*). Мяне вінаваціць, так? Мяне вінаваціць?

ДАЧКА. Бабуля...

БАЦЬКА (*з'явіўся на шум*). Яўгенія Львоўна, не бойцеся, мы нікому не пакажам гэтую запіску, мы знішчым яе...

МАЦІ. Просіць нікога не вінаваціць...

БАЦЬКА. І дзякуй Богу, дзякуй Богу... Усё абышлося...

БАБКА. Што яшчэ?

МАЦІ. Яшчэ просіць апублікаваць яго ўспаміны... Грошы на публікацыю схаваў у «Сповідзі» Русо.

БАЦЬКА. Заўсёды быў сімвалістам.

БАБКА. Што яшчэ?... Чаго ты маўчыш? Не палохай мяне...

МАЦІ (*працягвае лісткі Бабцы*). Пачытай.

БАБКА (*чытае*). Прашу нікога не вінаваціць... Прабач мяне, Коленька... (*Чытае, змаўкае, спалохана глядзіць на Дачку і заліваецца слёзмі.*) Госпадзі, божа...

МАЦІ. Гэта праўда? (*Таксама вочы на мокрым месцы.*)

БАБКА (*Дачцэ*). Выйдзі, калі ласка. Мама ўжо нікуды не дзенецца. (*Дачка выходзіць.*) Дачушка... доня мая...

МАЦІ. Значыць, праўда.

БАБКА. Мы з татам не хацелі табе казаць... Хацелі забраць з сабой у магілу... Але раз гэта яго апошняя воля... Што я магу зрабіць...

БАЦЬКА. Ды што там такое? *(Хоча ўзяць лісток, Бабка не дае.)*

БАБКА. Супакойся, зяць, ніякай спадчыны ён табе не пакінуў: кватэру гарсавету завяшчаў, а мільёны спаліў, каб табе не дасталіся. Вось толькі прасіў памідоры ў тэрмін высадзіць, за тое абяцаў табе бензапілу і фотапавелічальнік.

БАЦЬКА. Што за жарты, Яўгенія Львоў...

БАБКА *(Маці).* Так, тата табе не зусім тата... Усынаўлённая ты... Дакладней, удачаронная... Я табе яшчэ да таты нарадзіла, ён потым... Потым ужо і Ваня з'явіўся... Мы і распісаліся, калі я была на апошнім месяцы з Ванем... Такія вось справы. Тата любіў цябе вельмі. Мы не хацелі табе распавядаць, але раз такая яго апошняя воля...

БАЦЬКА *(разгубіўся).* Прабачце, Яўгенія Львоўна, я не зусім зразумеў. Дык Люся не ваша дачка?

БАБКА *(расплакалася захлёбваючыся).* Госпадзе, ды што гэта за ноч такая!

МАЦІ *(Бацьку).* Што за дурань такі! *(Бабы).* Матуля, не плач, у яго зусім мазгі на глебе сваёй малалеткі з'ехалі. Ну, чаго ты плачаш?

БАБКА. Чаго я плачу! – Добрае пытанне ў дадзеных абставінах.

БАЦЬКА. Прабачце мяне, Яўгенія Львоўна, я нешта не тое кажу.

МАЦІ. Ты яшчэ і не тое робіш. Памаўчы, хопіць на сёння. *(Бабы.)* Матуля, родная, ну перастань, я цябе вельмі люблю, нічога не змянілася, нічога... Вы ў мяне з татам адны-адзіныя, іншых у мяне няма.

БАБКА *(завыла).* Коля, ты яе чуеш? Коля, ты чуеш, што яна кажа? Коленька, ты так баяўся, а апынулася ўсё так проста! Коля, чаму ты гэтага не дачакаўся?

Маці абдымае і супакойвае Бабку. Бацька стаіць у старонцы. Дзеці адкрываюць дзверы і глядзяць на тое, што адбываецца.

ДАЧКА. Дзядзьку Ваню хто будзе тэлефанаваць? Цюцькін?

СЫН. Мама, у нас ёсць што-небудзь паесці?

Чацьвёргы вечар.

Маці з Бацькам вячэраюць. Дачка малюеца. Сына няма. Бабка чытае ўслых Дзедавы ўспаміны. Па тэлевізары ідзе прамая трансляцыя з Цэнтрвыбаркама, падводзяцца вынікі нейкіх выбараў, узбуджаныя галасы палітыкаў.

БАБКА *(чытае рукапіс).* У нейкі год маці доўга ляжала ў лякарні. Бацька гатаваць не ўмеў, карміў нас варанай каўбасой. Нам вельмі падабалася. Пазней я даведаўся, што маці зрабіла аборт прыватным чынам, так як абарты тады законам былі забароненыя. Адкрыўся крывацёк, стан быў на грані смерці, ледзь выратавалі... Каму патрэбныя гэтыя медыцынскія падрабязнасці? *(Пачынае правіць рукапіс.)*

БАЦЬКА. Яўгенія Львоўна, гэта не вашыя ўспаміны, а яго, не трэба нічога выпраўляць.

БАБКА. Без вас разбярэмся. Гэта ўспаміны майго мужа, а не вашага.

БАЦЬКА. Ну так, не майго мужа. *(Маці.)* Дзе ён?

МАЦІ. Зацікавіўся! Крыху раней трэба прыходзіць з працы, многае б ведаў пра сына.

ДАЧКА. Малюе, дзе яшчэ яму быць.

БАЦЬКА. Што значыць, малюе?

ДАЧКА. Ну, паааа, ты даеш!

МАЦІ. Слухай, адстань, раней трэба было сынам займацца. Цяпер ужо позна. Еш.

БАБКА *(чытае рукапіс).* Больш за ўсё любілі хадзіць за байбакамі на аэрадром, які тады будавалі. Бачым, стаіць, як на варце, слупком суслік, калі беглі да яго – ён хаваўся ў норцы. У норку лілі ваду, пакуль ён не выпаўзаў. Маці ў пальчатцы хапала яго і клала ў торбу.

Далейшы лёс байбакоў мы не бачылі, маці здымала з іх скуркі, высушвала і здавала за грошы.

МАЦІ. Вельмі павучальная гісторыя.

БАБКА. Так, сур'ёзная літаратура... (*Перагортвае лісты, зазірае ў апошнія.*)

БАЦЬКА. Я ўсё ж такі не разумею, дзе ён малое?

ДАЧКА. Ну, паааа, ты даеш!

МАЦІ. Не разумее ён! Кожны дзень сядзіць у гэтым праклятым кампутары і нічога не разумее.

БАЦЬКА. Так, не разумею. Хто-небудзь можа мне што-небудзь растлумачыць?

ДАЧКА. Ну, пааааа...

МАЦІ. Растлумач свайму бацьку.

ДАЧКА. Ну, малое ён, графіці малое. Графіцёр ён выбітны. Ты што, на кампе не бачыш?

БАЦЬКА. Я ў адрозненне ад некаторых па чужых тэчках не лажу.

МАЦІ. Ён чыстаплый. Ён у кампутар заходзіць з іншымі, больш сур'ёзнымі мэтамі. Яму праблемамі сына некалі...

БАЦЬКА. Ты можаш памаўчаць?

ДАЧКА (*аб тэлевізары*). Можна, нарэшце, гэта пераклучыць?

БАЦЬКА. Не, нельга, я гляджу. І бабуля глядзіць.

БАБКА. Я не гляджу, я ўпэўненая ў выніку. Ён пераможа.

БАЦЬКА. Ніхто не сумняваецца, Яўгенія Львоўна. Але мне цікавыя падрабязнасці.

МАЦІ. Мама, чытай.

БАБКА (*чытае рукапіс*). Ад Яўгеніі Львоўны ў мяне двое дзяцей: Людміла і Іван. Я ганаруся сваімі дзецьмі. Іван жыве ў Самары, былым Куйбышава.

МАЦІ. Каму патрэбныя гэтыя геаграфічныя удакладненні?

БАБКА (*чытае рукапіс*). Ён скончыў у Ленінградзе інстытут, абараніў кандыдацкую дысертацыю, напісаў фундаментальную навуковую працу па АСУ... (*Каментуе.*) Хто з чытачоў зразумее, што за АСУ такое?... (*Вяртаецца да чытання.*) За гэтай кнігай выстройваліся чэргі ў навуковых бібліятэках.

МАЦІ. Ну так, вядома! Бібліяграфічная рэдкасць!

БАЦЬКА. Графіцёр ён, ці бачыце! Так гэта яго балоны з фарбамі ў Дзеда знайшлі?

ДАЧКА. Тата, ну якая табе розніца? Не трэба ўнікаць.

БАБКА (*чытае рукапіс*). У яго - дачка, якая ўжо замужам.

МАЦІ. Адна назва, што замужам!

БАБКА (*чытае рукапіс*). А вось сам Іван ажаніўся няўдала. Сам ён мала прыстасаваны да жыццёвых нягод. Жыве адзін. Перапісваемся з ім зрэдку.

ДАЧКА. Увесь свет даўно па скайпе кантактуе.

БАЦЬКА. А маска яму навошта?... А інструменты?

МАЦІ. Добрай раніцы!

ДАЧКА. Ну, паааа, блііііі!

БАБКА (*чытае рукапіс*). А вось у Людмілы - шчаслівая сям'я. (*Маўчанне, ўсе пераглядаюцца.*) Муж яе, Аляксандр Аляксеевіч, працуе старшым выкладчыкам ва ўніверсітэце, ён на добрым рахунку ў кіраўніцтва, таксама піша дысертацыю па літаратуры ранняга Адраджэння.

МАЦІ. Пятнаццаты год. За гэты час можна было ўжо і пазнейшае Адраджэнне асвоіць. Завяршыць працу перашкаджаюць пэўныя акалічнасці.

БАБКА (*чытае рукапіс*). Людміла - інжынер-электроншчык на заводзе газавай апаратуры. Узнагароджана граматай Савета Міністраў.

МАЦІ. А таксама гемароем і артрытам.

БАЦЬКА. Калі, ты сказала, вас вытыркаюць у адпачынак за свой кошт?

МАЦІ. Знайшоў пра што пытацца! І без табе моташна. Завод на ладан дыхае, праз аднаго кантракты не працягваюць, ты яшчэ тут!

ДАЧКА. Цябе скароцяць?

МАЦІ. Накаркай, варона!

БАБКА (*чытае рукапіс*). У іх двое дзяцей. Старэйшая...

ДАЧКА. Кінула долбанны татаў універсітэт, куды яе засунулі па вялікім блаце, пайшла па крывой дарожцы, спіць з усім пад'ездам і скончыць пад плотам!

БАБКА (*чытае рукапіс*). Шукае сябе. Яна разумная і прыгожая дзяўчынка. У школе займалася бальнымі танцамі. Хадзіла на гімнастыку і ў мастацкую школу. Яе працы дасылаліся на выставу ў Японію.

ДОЧКА. Баб, ну, блііііі... Хопіць! (*Расплакалася, кінула касметыку і выскачыла з-за стала.*)

БАБКА (*чытае рукапіс*). Малодшы сын Людмілы яшчэ ў школе, захапляецца інфарматыкай, ходзіць на каратэ, хоча прысвяціць сябе кампутарнаму дызайну.

БАЦЬКА. Цікава! Мы зялёнага паняцця не маем, чаму ён там хоча сябе прысвяціць, а дзед...

МАЦІ. Раней трэба дадому прыходзіць.

БАЦЬКА. Можна падумаць, ты ведала?

МАЦІ. Ведала - не ведала, але здагадвалася.

БАЦЬКА. А я вось такі нездагадлівы.

МАЦІ. Нічога, у цябе ёсць іншыя вартасці, якія некаторым вельмі падабаюцца.

БАЦЬКА. Дзе ён бадзяецца так позна?

МАЦІ. Чаго ты так раптам заклапаціўся выхаваннем сына?

БАЦЬКА. Ты што, не разумееш, якая сёння сітуацыя ў краіне?

БАБКА. Сітуацыя ў нашай краіне - нармальная.

БАЦЬКА. Ніхто не сумняваецца, Яўгенія Львоўна, але сёння лепш сядзець дома, а не швэндацца па вуліцах.

МАЦІ (*Дачцы, якая ідзе на выхад*). Ты куды?

ДАЧКА. Спытай у бабкі. (*Пляскае дзвярыма, выходзіць.*)

БАЦЬКА. Твае выхаванне.

МАЦІ. Натуральна! Не твае ж!

БАЦЬКА (*кідае відэлец, уключае кампутар*). Дзе тут яго шэдэўры, кажаце?

МАЦІ. Можна пераклучыць?

БАЦЬКА. Я сачу за навінамі.

БАБКА. Можна працягнуць? (*Чытае рукапіс.*) За час працы ў газеце я не раз пісаў пра Брэсцкую крэпасць-героі, сустракаўся з пісьменнікамі і паэтамі, дзецьмі абаронцаў крэпасці. Асабліва ганарюся апублікаванымі нарысамі пра лёс дзяцей абаронцаў крэпасці. Па сваёй ініцыятыве я ездзіў у Маскву, Ленінград, Мінск, Каўнас і Пскоў, адшукаў іх у Мурманску і Варонежы, у самім Брэсце і на Украіне, у шэрагу іншых гарадоў краіны.

БАЦЬКА. Сволач! Я яго заб'ю! Хай толькі з'явіцца ў хаце! Ты паглядзі, што ў яго тут! На некалькі гадоў пацягне! І гэта ў нашай краіне!

БАБКА. Чым вам не падабацца краіна, паважаны?

БАЦЬКА. Ды, досыць вам, на самой справе...

БАБКА (*чытае рукапіс*). Ёсць у мяне некалькі аўтографаў лаўрэата Ленінскай прэміі Сяргея Сяргеевіча Смірнова.

БАЦЬКА. Заб'ю, проста заб'ю!

МАЦІ. Я пераклучаю, ніхто ўсё адно гэта не глядзіць.

БАЦЬКА. Ня пераклучаць, я сказаў.

МАЦІ. Шалаве сваёй загадай. А кватэра - на мяне запісаная.

БАЦЬКА. Аддай пульт!

БАБКА. А куды дзеліся кнігі Смірнова?

МАЦІ. Мама, ды каму патрэбныя яго кнігі? Валяюцца недзе ў другой лініі.

БАБКА. Ужо Смірноў ў іх валяецца! Сталіна на вас няма! Калі б не ён... (*Паказвае на друкаваны партрэт.*) Зусім развалілі б краіну. Дай Бог яму сёння перамогі.

Ўваходная дзверы расчыняюцца, забягае перапалоханая Дачка, за ёй ўваходзіць Сяржант міліцыі.

ДАЧКА. Мама, тата, тут міліцыя...

БАЦЬКА. Хіба справу не зачынілі?

БАБКА. Адчувала сэрца нядобрае. Накапалі ўсё ж чагосьці.

СЯРЖАНТ. Карацей, грамадзяне: ваш сын затрыманы. Карацей, паколькі ён непаўнагадовы, трэба, карацей, прыбыць у раённы аддзел міліцыі.

МАЦІ. Як затрыманы?

БАЦЬКА. За што затрыманы?

БАБКА. Госпадзе, толькі гэтага не хапала!

СЯРЖАНТ. Карацей, там вам растлумачаць. Карацей, мая справа вам паведаміць. Неяк так, карацей...

МАЦІ. Што ён нарабіў?

СЯРЖАНТ. Вы не хвалюйцеся так. Карацей, проста ён апынуўся не ў тым месцы і не ў той час.

БАЦЬКА. Таварыш сяржант, што там?

СЯРЖАНТ. Маляваў на плошчы, карацей. Самі ведаеце, не той сёння дзень, каб маляваць на плошчы. Ды і не зусім тое ён маляваў.

МАЦІ. Госпадзе, што рабіць, што рабіць...

СЯРЖАНТ. Як таварыш лейтэнант кажа, трэба гэты інтэрнэт забараніць. Усё зло ад яго. Карацей, вы спяшайцеся. Таксі выклікайце, транспарт ужо не ходзіць.

Пенаты.

Працуе тэлевізар, які паведамляе аб чыйсьці перамозе на выбарах.

БАЦЬКА. Увесь горад АМАП-ам ачэплены, а ён маляваць папёр! Я табе памалюю, прыдурак шэльма! Я табе так памалюю! Балаклаву ён начапіў, выблядак! Ты цямішь, у якой краіне жывеш?!

СЫН. Пляваць я хацеў на вашу краіну.

БАЦЬКА. Гэта ты пляваў на краіну? Ды яна цябе адным пляўком размажа. Скажы дзякуй, што амапаўцы не адмяцелілі на гэтай плошчы. Цяпер ўлепяць пашкоду ў асабліва буйным, завядуць справу! Ды цябе з гэтым таўром ні ў адзін інстытут не возьмуць!

СЫН. Я не збіраюся тут вучыцца.

БАЦЬКА. А дзе ты збіраешся вучыцца? У Гарвардзе?

СЫН. Захачу - буду ў Гарвардзе.

БАЦЬКА. А грошы дзе возьмеш? Ці нам кватэру прадаць?

СЫН. Знайду. У гэтай краіне мне лавіць няма чаго.

МАЦІ. У гэтай краіне жылі твае продкі! За гэтую радзіму твае дзяды ваявалі...

СЫН. І вешаліся.

Маўчанне.

МАЦІ. Будзьце вы праклятыя са сваімі сацсеткамі! Усё яны, праклятыя. Я разаб'ю гэты долбаны кампутар!

СЫН. Не чапай кампутар, у мяне там уся мая перапіска, у мяне там усе фоткі і малюнкi!

ДАЧКА. Мама, у мяне там таксама шмат усяго...

БАЦЬКА. Маці, не з'езджай з глузду. Ён грошаў варты.

МАЦІ. Вось як, значыцца... Усё ваша жыццё - у кампутары, значыцца... Пачынаецца новае жыццё! Рэальнае жыццё! (Кідае ў манітор мясарубку.)

Бацька выносіць з дзядавага пакоя яшчык гарэлкі, ставіць перад сабой на куханны стол, адчыняе бутэльку, выпівае, гартае рукапіс нябожчыка. Маці глядзіць у акно. Бабка сядзіць са стрэльбай пад Ленінымі-Сталінамі. Барабانیць аб жалезную ванну вада.

БАЦЬКА (*чытае рукапіс*). У апошнія гады я працаваў над успамінамі аб галодным ваенным і пасляваенным дзяцінстве. Мне здаецца, што мае ўспаміны будуць цікавыя падрастаючаму пакаленню, якое не бачыла жахаў таго часу. Надрукавана каля двухсот старонак. Рукапіс дзесяць гадоў таму адпраўлена ў сталічнае выдавецтва... І на гэтым канец... Мне, журналісту з шматгадовым стажам, ніхто не знайшоў час даслаць ні рэцэнзію, ні нават кароткага паведамлення пра лёс маёй працы. Вядома, я разумею, што цяпер час іншы. Але ўсё ж крыўдна...

МАЦІ (*Сыну праз дзверы ваннай*). Ідзі, падыхаеш над бульбай, я прыгатавала. Чую па кашлю, зноў дабегаўся з мокрай галавой.

Маці ўключае канал «Fashion TV».
Бацька п'е.

Тимофей Ильевский (Иван Крепостной)
Телефон: +375 33 698 99 55
ivan-krepostnoi@rambler.ru
ilyeuski@mail.ru
ilyeuski@gmail.com